

Leto XVIII. Stev. 223
 DIREKTOR BORBE
 VELJKO VLAHOVIČ
 GLAVNI IN ODGOVORNI
 UREDNIK
 DUSAN BLAGOJEVIČ
 UREJA UREDNIŠKI ODBOR
 List izhaja vsak dan razen
 petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska
 PRAVICA

BORBA
 GLASILO ZVEZE
 KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

• LJUDSKA PRAVICA •
 USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
 1931 • MED NARODNOOSVO-
 BODILNO BORBO JE IZHA-
 JALA KOT DNEVNIK IN
 TEDNIK OD OSVOBODITVE
 DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
 NIK, NATO PA KOT TEDNIK
 • OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
 KOT BORBA ZA SLOVENIJO

NOVA ITALIJANSKA IZZIVANJA VZDOLŽ NAŠE MEJE

Italijanske oblasti izseljujejo slovenske družine v Italijo

Novo ukrepe spremlja zahrbtna vojnouhujskaška propaganda proti FLRJ. Italijansko področje onkraj meje - vojno taborišče. Obmejno prebivalstvo na jugoslovanskem ozemlju izraža svoj protest proti italijanskemu početju!

Nova Gorica, 4. sept. — Na vseh odsekih jugoslovansko-italijanske meje so opazili nove premike italijanskih enot vzdolž jugoslovanske meje. Italijanske oborožene sile, ki so se utrdile v vseh mestih na italijanski strani, v taboriščih v gorah ali v obmejnem pasu, še vedno s kamioni prepeljujejo nove enote proti meji. Utrjujejo se na položajih in izvalno patrolirajo vzdolž meje z avtomatskim orožjem, naperjenim proti našim obmejnim stražam.

Dne 2. septembra so na področje karavle Plužno pripeljali

novi četi italijanskih vojakov, posebne izvidnice na meji pa opazujejo naše ozemlje. Danes so pripeljali nove enote proti karavli Podresko. Včeraj so se na italijanski strani meje, jugozahodno od vasi Livka, slišali s področja karavle Mrzli vrh dolgi mitraljeski rafali, ki so trajali okrog 20 minut, ter eksplozije ročnih bomb. Istega dne je šla na tem področju vzdolž meje patrulja 24 vojakov in naperila mitraljeze proti našemu ozemlju.

Po najnovejših vesteh so italijanske oblasti ukazale vsem civilnim osebam ob obmejnem

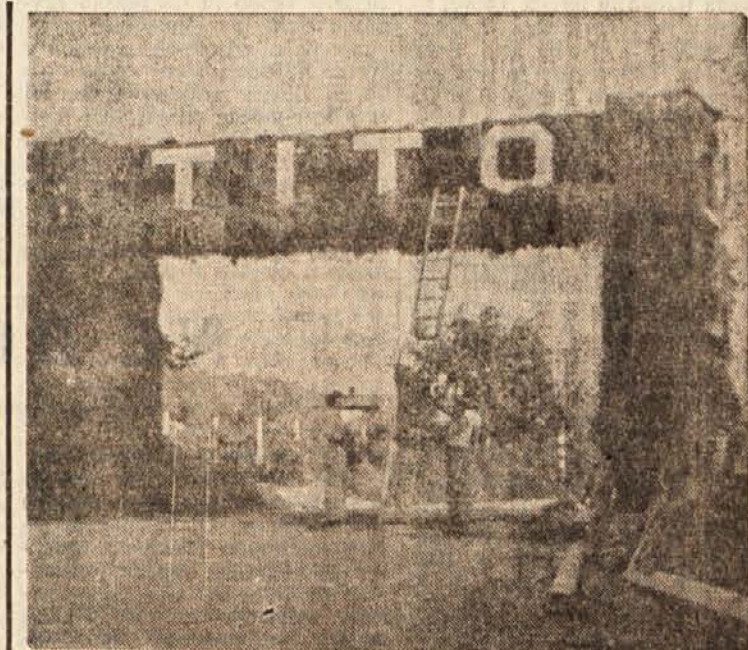
pasu, zlasti pa slovenskim kmetom in dvlastnikom, naj se takoj izselijo iz obmejne cone v Italijo. Izvedelo se je, da so italijanski vojaki že odvlekli nekaj družin iz vasi Crni vrh, Prosnid in Brezje v Italijo. Vojaske patrulje so vodili civilni policajci iz teh vasi. Za zdaj še ni mogoče izvedeti, ali gre za kako večjo akcijo izseljevanja primorskih Slovencev iz obmejnega italijanskega pasu, vemo pa, da nove ukrepe spremlja zahrbtna vojnouhujskaška propaganda proti FLRJ. Dvlastnikom so zato tudi prepovedali prihod na jugoslovansko ozemlje, tako n. pr. na bloku Učaja.

Vse italijansko področje onkraj meje kaže videz vojnega taborišča z oboroženimi enotami na položajih, globlje v notranjost pa je italijansko ozemlje pravi zaledni pas za frontno črto. Blizu Žavlj je pripravljena baterija topov, s cevni naperjenimi na jugoslovansko ozemlje. Na področju Tržiča sta tik ob meji dve bateriji. Še vedno je opaziti večje premike italijanskih tankovskih enot. Dvanajst od petnajst kilometrov od meje v smeri Stupice pri Robiču proti Gorici so razvrščene italijanske motorizirane enote v pripravljenem stanju. Na Matajurju je protiletalska baterija. V zraku so opazili dve letali na reaktivni pogon.

Med vsem tem pompom pa se na jugoslovanskem ozemlju ob

meji prebivalstvo mirno pripravljalo na slavnostno proslavo na Okroglici, postavlja slavoloke, čisti in beli hiše, pripravlja zelenje za slavnostne goste — slavne borbe IX. Korpusa, da bi jih sprejeli čim svečaneje. Ogorčeni nad najnovejšimi italijanskimi obmejnimi izzivanji se zbirajo na mitingih, kjer izražajo svoj protest. Vladi FLRJ so poslali zahtevo, naj v notah italijanski vladi najostreje nastopi proti novim italijanskim vojnouhujskaškim poskusom.

F. V.

Po vseh primorskih naseljih postavljajo slavoloke. Na sliki slavolok v Solkanu

Skupina italijanskih vojakov vdrla na naše ozemlje pri karavli Golo brdo

Ob novi provokaciji je poslala vlada FLRJ rimski vladi protestno noto

Rim, 4. sep. (Tanjug). Odpravnih poslov FLRJ v Rimu Dalibor Soldatić je izročil sinoči italijanski vladi noto vlade FLRJ. Jugoslovanska vlada protestira zaradi nove kršitve jugoslovanskega ozemlja po skupini italijanskih vojakov, ki je 31. avgusta blizu karavle Golo brdo prodrla kakih 100 m daleč na jugoslovansko ozemlje.

»Blizu karavle Golo brdo — je rečeno v noti — je prešla 31. avgusta ob pol osmih jutraj 10 km

jugozahodno od kraja Kanal na jugoslovansko ozemlje skupina 15 italijanskih vojakov. V koloni se je premikala proti karavli »Bratkovo«, nato pa se je umaknila na italijansko ozemlje. Vladi FLRJ odločno protestira proti tej grobi kršitvi suverenosti jugoslovanskega ozemlja in poudarja, da te kršitve ni mogoče ocenjevati ločeno od vojaških demonstracij, ki jih inscenira italijanska vlada zadnje dni in proti katerim je jugoslovanska vlada že poprej protestirala.

Italijanske vojaške demonstracije na meji s FLRJ in cono „A“ STO se nadaljujejo

Obnovljena dejavnost teroristične organizacije trikoloristov

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, 4. sept. Iz Beneške Slovenije in iz Goriške pokrajine prihajajo v Trst še vedno poročila o premikih oboroženih italijanskih enot v bližini jugoslovansko-italijanske meje ter meje med Italijo in anglo-ameriško cono STO. Več italijanskih tankov je razpostavljenih okrog Dobrčobca pri Selcah v dolini Nadiže, pri Tajpani v Terski dolini in pri Sv. Lenartu.

Med tanki v bližini obmejne pasu so po nekaterih izjavah ameriški tanki tipa Sherman, ki

jih je dobila Italija od ZDA gotovo v povsem druge namene. Razen precejšnjega števila tankov so opazili oklopne in motorizirane enote pri Treki, Mažerolu, Subidu itd.

Italijanske enote, ki manevrirajo blizu jugoslovansko-italijanske meje, so v Kanalski dolini zgradile ponekod nove bunkerje, obrnjene proti jugoslovanski in avstrijski meji.

Na cesti med Pontobo in Naberjetom stalno patrolirajo vojniki v popolni vojni opremi, ostali vojniki v Pontebi pa so bili še davi za vojašnicami.

Iz Beneške Slovenije prihajajo poročila o obnovljanju dejavnosti terorističnih skupin italijanskih trikoloristov, ki pogosto izvajajo in napadajo slovensko prebivalstvo. Voditelj trikoloristov polkovnik Olivieri je imel zadnje čase več sestankov, v Kozici pa je izjavil pred zbranimi trikoloristi, da so dobivali v letih 1945-46 orožje, ki ga pa ne potrebujejo več, ker jih »zdaj brani slavna italijanska vojska«. Zadnje dni si trikoloristi prizadevajo, da bi vnesli zmedo in

Dulles sprejel jugoslovanskega veleposlanika v Washingtonu

Washington, 4. sept. (AFP). Ameriški zunanji minister John Foster Dulles je sprejel včeraj popoldne Vladimirja Popovića, jugoslovanskega veleposlanika v Washingtonu. Sprejel ga je na zahtevo našega veleposlanika.

Kosilo na čast islandskemu poslaniku

Beograd, 4. sept. — Državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je priredil danes kosilo na čast izrednemu poslaniku in pooblaščenemu ministru Islanda v Beogradu g. Helgiu Palsonu Briemu.

poplah med domače prebivalstvo, ter širijo vesti, da bo »italijanska vojska prestopila jugoslovansko mejo in razširila sedanje meje Italije«.

Italijanske enote, ki operirajo po Beneški Sloveniji, so prizadevale znatno škodo slovenskemu prebivalstvu, ki so z manevri po že tako revnih poljih uničevale posevke.

M. Petričić

DELO ZAKONODAJNIH ODBOROV ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Končana je razprava o volilnem zakonu

Zaključena je razprava o volilnem zakonu.

Zakonodajna odbora Zveznega sveta in Sveta narodov sta na predvčerajšnji in včerajšnji seji nadaljevala in zaključila razpravo o osnutku Zakona o pravicah in dolžnostih volitvah in odpoklicu zveznih ljudskih poslancev. Obravnava se tudi osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah splošnega zakona o ljudskih odborih in mestne svete proizvajalcev. Te spremembe teže po nadaljnji krepitvi vloge proizvajalcev okrajnih in mestnih ljudskih odborov. V bodoče bodo med drugim, odbornike Sveta proizvajalcev proizvajalci volili neposredno.

OSNUTEK ZAKONA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH SPLOŠNEGA ZAKONA O LJUDSKIH ODBORIH IN MESTNE SVETE PROIZVAJALCEV IN PODJETJE V zakonodajnem odboru Zveznega sveta so živahno razpravljali o čl. 167 osnutka volilnega zakona, ki govori o poslancu Sveta proizvajalcev v delovnem razmerju. Člen pravi, da lahko članu Sveta proizvajalcev odpovedo delovno razmerje tudi v primeru,

če je težko prekršil svojo dolžnost v gospodarski organizaciji.

Dr. Josip Hrnčević je izrazil bojazn, da bi kdo v gospodarski organizaciji lahko zlorabil to določbo v škodo mandata ljudskega poslanca.

Milan Popović je pripomnil: »Član sveta proizvajalcev ne more opravljati svoje dolžnosti samo kot strokovnjak, kjer je tudi poslanec, v podjetju pa so predpisni strogi«.

Poverjenik Zveznega izvršnega sveta dr. Leo Geršković je poudaril, da je namen tega člena zaščititi ljudskega poslanca, ki je ostal v podjetju, čeprav je n. pr. v ljudski skupščini zastopal mnenje, ki ni ugaljalo upravi tega podjetja. Poslanec, je dejal dr. Geršković, je v rokah svojih predstojnikov, ki lahko na različne načine vplivajo na njegove pravice, zlasti z odpovedjo. Tu pa ga zakon šteti in ne dovolji, da bi drugi organi onemoglo opravljati njegovih poslanskih dolžnosti.

»Kar pa zadeva kršitev dolžnosti«, je pripomnil Milorad Vučković, je to določeno v pravilniku.

ODPOKLIC POSLANCA IN LJUDSKI ODBOR

Se živahnejša in še bolj zanimiva je bila razprava v zakonodajnem odboru Zveznega sveta o tisti določbi glede odpoklica ljud-

skega poslanca, v kateri je rečeno, da »okrajni oziroma mestni svet odloča o predlogu za odpoklic ljudskega poslanca na svoji seji z večino glasov odbornikov, ki so se sklepajna udeležili«.

Ljudski poslanci dr. Jerko Radmilović, Vladimir Simič, Dušan Diminič, Maks Snuderl in Milan Popović so zahtevali pojasnila glede te določbe. Nekateri med njimi so zahtevali, naj bi bila ta »večina« absolutna, drugi so zahtevali, naj predlog o odpoklicu dajo vsi okrajni oziroma mestni odbori na področju volilnega okraja. Vladimir Simič je vprašal: »Ali lahko sploh organ oblasti o tem razpravlja?«

Dušan Diminič je govoril o lokalni politiki, ki jo odbori često uveljavljajo, o tem, da bo nastal spor med ljudskim poslancem in svetom okrajnih in mestnih odborov. »Mar ne bo takšna pravica odbora«, je vprašal, privedla ljudskega poslanca v neprijeten položaj?«

Dr. Josip Hrnčević je pripomnil: »Vsak poslanec, ki si ne bo prizadeval, da bi Varaždin proglašil za mesto, bo v neprijetnem položaju.«

Isa Jovanović se z Diminičem in ostalimi ni popolnoma strinjal. Dejal je, da lahko ljudski poslanec dokaže, da odbor nima prav. Naposled pa okrajni oziroma mestni svet samo predlaga, o odločitvi določbi glede odpoklica ljud-

je vsak politični moment pri mobilizaciji delovne sile, čeprav bi lahko na ta način pritegnili nekaj delavcev na objekte. So okraji, ki imajo presežek delovne sile, pa niso mnogo storili, da bi jo mobilizirali za velike objekte.

So pa tudi notranje slabosti v podjetjih, kakor pomanjkanje projektov in podobno, vendar to ni bistveno vplivalo na izvršitev stavbnih del na ključnih objektih. — Po drugi strani se je letos bolj kakor prej razmahnila privatna iniciativa v stavbarstvu. Lokalni organi niso pravočasno spoznali, da je ta pojav antisocialističen, marveč so s svojo politiko razvoj pogosto celo podpirali. Ugotovljeni so bili primeri privatnikov, ki so zaposlovali stotine delavcev in jim nudili znatno višje plače kakor državna podjetja. Tako so odtegnili najkvalitetnejše delavce, ki so prej delali prav na planiranih objektih.

Vir moči privatnih podjetij je bil v oportunističnem stališču ljudskih odborov, ki privatnih podjetij niso obdavčili kakor bi bilo treba. Od tudi teorije, da so privatniki cenejši v primeri z državnimi podjetji. Odbor za gospodarstvo se je zaradi tega postavil na stališče, da je treba izdati predpise, ki bi regulirali vlogo in mesto privatnikov. Če naj se stavbarstvo v teh nekaj mesecih izvleče iz sedanjega težkega stanja, je treba najodločnejše vztrajati na tem, da se vse sile mobilizirajo na ključnih objektih. Nadalje je potrebno, da okraji, kjer je širša stavbna dejavnost in kjer so rezerve delovne sile, prenesejo delavce na večja stavbišča.

ZAKAŠNITEV OPREME — Kako pa je z montažnimi deli? »Tudi ni mnogo bolje z montažo. Tu nastajajo problemi zaradi tega, ker prihajajo nekateri deli opreme z zakasnitvijo in tako se zakasni vse delo. Ponekod se več mesecev pripravajo investitorji s strojogradnjo zaradi dobave kakšnega majhnega dela. Jasno je, da vsi ti momenti vplivajo na podaljšanje rokov, ki so določeni v planu za začetek obratovanja.«

V tem položaju pri izpolnjevanju planov investicij so tudi primeri, da mnoga podjetja zahtevajo predplačila v denarju, ker baje nimajo odobrenega dovolj kredita za izpolnitev planov. Te zahteve so v manjšem delu primerov upravičene, v večini primerov pa neupravičene. Ponekod postavljajo razširjene programe z neključnimi objekti, drugod pa si žele ustvariti rezerve za razširjeni program v prihodnjem letu. Proti takim pojavom se ljudski odbori okrajev in mest ne bore. Zato se je gospodarski odbor postavil na stališče, naj dajejo za kritje deficita svoje sklade predvsem podjetja ali pa okrajni oziroma mestni odbori iz presežkov akumulacije tam, kjer se ti presežki ustvarjajo. Temu bo služil tudi del skladov iz trgovine.

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naše popušćanje nasproti Italiji ni znak naše slabosti, marveč prispevek k utrditvi miru na svetu

Iz govora tov. Borisa Kraigherja na političnem zborovanju v Ljubljani

V četrtek, 3. septembra ob 20. uri je bilo v dvorani Doma sindikatov v Ljubljani množično politično zborovanje članov Socialistične zveze Resljevega, Miklošičevega terena in terena Tabor, na katerem je govoril član predsedstva SZDL Slovenije tov. Boris Kraigher. Zborovanje je bilo posvečeno 10-letnici odloka AVNOJ o priključitvi Primorske k Jugoslaviji in 10-letnici ustanovitve IX. korpusa ter prvih primorskih brigad.

V uvodnih besedah je tov. Kraigher očrtal pomen narodno-osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov in moralne opore te borbe za stremenje in sprostitve osvobodilnih sil na Primorskem. Dejal je, da se je primorsko ljudstvo moglo upreti z orožjem v roki okupatorju šele tedaj, ko se je razpametela vsesplošna ljudska vstaja v Jugoslaviji. Množično udeležbo Primorcev v NOB je označil za najdemokracičnejši prebiscit, kot enoglasno izjavo Primorcev za novo Jugoslavijo. Danes pa, je dejal govornik, nam vsiljujejo nove plebiscite in to prav tisti, ki so proti volji primorskega ljudstva okupirali del tržaškega ozemlja.

Nekateri krogi v italijanski vladi, je pripomnil tov. Kraigher, preizkušajo našo potrpežljivost z izgrede na naših zahodnih mejah. Vendar naša popustljivost nasproti Italiji ne pomeni naše slabosti, ampak je prispevek k utrditvi miru v tem delu sveta. Prepričani smo, je dejal tov. Kraigher, da se med kulturnimi evropskimi narodi mora uveljaviti mirno reševanje vseh, tudi najtežjih sporov in da se tudi vraščanje pravic primorskega ljudstva in naših zahodnih meja lahko reši na mirnem načinu.

Izgrede na naših mejah je tov. Kraigher označil kot novo avan-

turo italijanske vlade. Opozoril pa je tudi na izkušnje, ki so nam jih dali nedavni dogodki na naši zahodni meji, da je namreč politika popušćanja svetovnemu miru le v škodo in da takšno ravnanje slabi in onemogoča utrjevanje načel združenih narodov v svetu. Ne postavljamo zahtev po Trstu, Gorici in Benečiji, ker bi se s tem morda odrekli tem krajem, ampak zato, ker verujemo v možnost mirnega reševanja teh spornih vprašanj med Jugoslavijo in Italijo. S takšnim stališčem koristimo miru v tem delu Evrope, obenem pa usmerjamo italijanske

množice k njihovim notranjim problemom.

Praznovanje na Okroglici je tov. Kraigher označil kot enega največjih dogodkov v zadnjem času in ob koncu se pripomnil, da bo to primorsko in vseslovensko slavo močna opora zasuženjem bratom onkraj krivičnih meja. Vsem nam pa naj bo ta praznik svečana obljuba, da bomo primorskemu ljudstvu pomagali odstranjevati težave, s katerimi se mora spoprijemati v vsakdanjem življenju, ko je odrezano od svojega naravnega zaledja in od svojih mest.

N. Z.

NE BOJIMO SE JIH

S protestnega zborovanja v Novem mestu

Novo mesto, 4. septembra. Nad 1500 prebivalcev Novega mesta ja na današnjem protestnem zborovanju na Glavnem trgu soglasno obsodilo fašistično izzivanje in histerične izpade italijanskih politikov, ki si delajo poguma z rožljanjem orožja na naših mejah. Italijanskemu zastraševanju se smejejo na Dolenjskem celo stari ljudje, ki še dobro pomnijo, kolikokrat so v letih NOV bežale velike in dobro oborožene italijanske enote pred peščicami naših partizanov.

Zborovanje, na katerem so bili navzoči poleg številnih delovnih kolektivov z zastavami tudi predstavniki ljudskih oblasti, političnih forumov in organizacij, je začel sekretar mestnega odbora SZDL Leon Perhavec. Za njim je

govoril član okrajnega odbora SZDL Rado Taufer. V imenu vseh novomeščanov je najostreje obsodil italijansko izzivanje. Italijanskim osvajalcem se lahko pripravimo Jelenov žleb, če bodo stegnili svoje pohlepne roke po naši zemlji. Edini odgovor na vse strahopetno rožljanje z orožjem, ki ga z vaticanskim blagoslovom

Okroglica je pripravljena

Okroglica, 4. septembra. Na Okroglici je že danes vse živo. Cesta iz Ajdovščine do Okroglice v dolžini dobrega kilometra je vsa v rdečih in narodnih zastavah in slavolokih. Delavci in organizatorji končujejo zadnje krastitve, glavna tribuna, kakor tudi velike tribune za pevške zборе in godbe, ki so ob straneh, so že postavljene in okrašene. Danes razobešajo še zastave in težke zelene vence.

Zgodaj zjutraj so pripeljali tudi kamioni prve potrebščine za prodajo, ki jih sedaj razporejajo po prodajalnah. Le sadje, ki mora biti sveže, bodo pripeljali jutri. Delati je pričela tudi že glavna pošta s telefonskimi kabinami in z vsemi denarnimi in vrednostnimi uslugami ter 7 poštnih poslovalnic. Celotna poslovalnica Narodne banke je že pripravljena na izmenjavo valut. Pripravljenih je že tudi vseh 13 ambulanz za prvo pomoč, v katerih je zaposlenih izkusili razsvetljava in ozvočenje, ki je brezhibno.

uprizarjajo Italijani, je: Še več nas bo šlo na Okroglico!

Z vzklikom maršalu Titu, JLA in enotnosti naših narodov je bilo zborovanje zaključeno. Navdušeno je bila sprejeta protestna resolucija, s katero sporočajo novomeščani Sekretariatu za notranje zadeve v Beogradu, da z gnusom obojajo fašistično izzivanje.

Delo zakonodajnih odborov Zvezne ljudske skupščine

(Nadaljevanje s 1 strani)

poslanec Radovan Mijušković je resno očital temu odstavku, ki daje pravico 50 volivcem, da lahko predlagajo sklicanje zbora volivcev v gospodarski organizaciji zaradi predloga odposklicu ljudskega poslance izvoljenega v Svet proizvajalcev.

Dr. Ivo Geršković je na to domnevno pripomnil, da je med tremi upravnimi okraji eden v celoti glasoval proti ljudskemu poslancu in ker je bil le-ta vendarle izvoljen, je ta okraj sprožil odposklic.

Isa Jovanović: »Sprožil ga bo in ne bo uspel.«

Dr. Ivo Sunarić: »Toda v kakšnem položaju je ta ljudski poslanec?«

Isa Jovanović: »Naj se bori, pripravljen mora biti tudi na borbo.«

Na koncu je na zahtevo poslanca sverjenik Zveznega izvršnega sveta dr. Leo Geršković poudaril, da je glavni razlog, zaradi katerega je ta določba bila vnesena v osnutek, dejstvo, da je odbor predstavniško telo, ki uživa zaupanje volivcev.

Vendar so ta člen izročili revizijski komisiji, ki se bo posvetovala z Zveznim izvršnim svetom.

Tudi zakonodajni odbor Sveta narodov je zaključil razpravo o osnutku volilnega zakona v podrobnostih. Na predčerašnjih seji so živahno razpravljali o določbah osnutka glede predlaganja poslanskega kandidata na zborih volivcev. Nekateri poslanci so sodili, da bi bilo treba na enem zboru volivcev predložiti samo enega kandidata.

Po skoraj enourni razpravi so se vsi strinjali, da je zbor volivcev nosilec kandidature, in da ima potemtakem pravico, predložiti več kandidatur. Tudi zakonodajni odbor Sveta narodov je večino členov osnutka volilnega zakona sprejel brez večjih sprememb. Poslanci so se edino dalj časa pomudili okrog členov 177 in 187, ki govorita o odposklicu.

Dr. Jovan Djordjević, dr. Hinko Krizman, Aleksander Sević in še nekateri poslanci se niso strinjali z R. Mijuškovićem, poudarjajo, da je to samo pobuda za sklicanje zbora volivcev, ne pomeni pa tudi pravico do odposklica.

Dr. Jovan Djordjević, dr. Hinko Krizman, Aleksander Sević in še nekateri poslanci se niso strinjali z R. Mijuškovićem, poudarjajo, da je to samo pobuda za sklicanje zbora volivcev, ne pomeni pa tudi pravico do odposklica.

„Italijanskemu imperializmu ne smemo popušćati!“

pravijo milijoni naših državljanov v protestnih brzojavkah državnemu tajništvu za zunanje zadeve

Beograd, 4. sept. (Tanjug). Na državno tajništvo za zunanje zadeve FLRJ prihajajo brzojavke iz vseh krajev Jugoslavije, v katerih delovni kolektivi in organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva protestirajo proti italijanskim oboroženim provokacijam na naših mejah.

Delavci tuzlanskega industrijskega bazena pravijo v brzojavki, da je sedanje ravnanje italijanske vlade višek njene povojne sovražne politike do Jugoslavije, in zahtevajo proti italijanskemu izzivanju odločno stališče. Okrogli odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva v Novi Gorici zahteva, naj državno tajništvo za zunanje zadeve odločno protestira pri italijanski vladi, da bo napravila konec oboroženega izzivanja na naši zahodni meji.

Protestnega zborovanja v Novi Gorici so se udeležili številni borci iz narodnoosvobodilne vojske, kulturni in prosvetni delavci ter člani množičnih organizacij.

»Prosimo vas, da naš protest in protest naših narodov sporočite italijanski vladi in odgovornim mednarodnim oblastem, da se bodo uredile razmere na naših mejah z Italijo.« je rečeno v brzojavki, ki jo je poslal delovni kolektiv sarajevske elektrarne.

»Tujega nočemo, svojega ne damo.« sporoča kolektiv podjetja »Teleoptik« v Zemunu. Delavci železniške delavnice »Vaso Miškin-Crni« in Sarajevu pravijo v brzojavki, da se bodo odločno in neomajno postavili po robu sleherni agresiji prav tako, kot

Važnejši dopust kakor vojaške vaje

Tovariš urednik!

V zadnjem času se vrstijo prošnje in razne intervencije iz podjetij, da bi se posamezni njihovi voditelji oprostili vojaških vaj, da bi se pustili na daljšo odsotnost ali pa predčasno oslobodili vojaških vaj. Pri tem navajajo kot razlog razne potrebe podjetja in dela, ki obstajajo osekakor vedno.

Govoto razumemo potrebe podjetij, nujnost in koristnost izvršitve njihovih planskih nalog, vendar bi bilo potrebno, da bi voditelji podjetij končno vendar razumeli važnost in resnost vojaških vaj. Dosedanja praksa je pokazala, da oblasti iz istega podjetja ne kličejo istočasno več ljudi, največ dva ali tri, tako da bi se ob pravilni organizaciji dela ne občutila njihova odsotnost.

Po mišljenju nekaterih tovarišev iz podjetij bi bilo treba mnoge vojaške obveznice popolnoma oprostiti vojaških vaj oziroma jih pozivati le tedaj, kadar njim to najbolj ustreza, osekakor pa ne v poletnih dneh. Pri tem navajajo v prošnjah, da je poleti del vodilnega osebja na letnem dopustu.

Ko berem take prošnje, opažam, da je pri nekaterih podjetjih praksa izkoriščati letni dopust samo o poletju. Govoto je prav, da vsak delavni človek izkoristi svoj letni dopust tedaj, kadar mu to najbolj ustreza. To željo upoštevajo tudi podjetja pri planiranju dopustov. Toda kadar gre za vojaške vaje, se lahko plan dopustov prilagodi potrebam podjetja in se lahko donesti celo ukinejo. Zato ne bi bilo treba pošiljati prošnje za odpust vojaških obveznikov o vojaške vaje z utemeljitvijo, da so voditelji na dopustu. Pogosto podpisujejo take prošnje predstavniki vseh organizacij o podjetju. Vse kaže, da je za nekatere ljudi o podjetjih važnejši letni dopust kakor vojaška vaja.

Skopje, 29. avgusta. Dževet Resulbegović major v. p. 5812.

Zločinci kot »turisti«

Tovariš urednik!

Prečital sem, ne brez ogorčenja, dopis o »Borbic« z dne 27. avgusta 1953 pod naslovom: »Ma-

deži, ki jih tudi čas ne more izbristati.

Mar je res mogoče, da nekateri ljudje, kakor so Stefka Pazaran, ki se je družila z oficirji italijanske okupatorske vojske in hkrati izdajala fašistom aktiviste in simpatizerje Osvobodilne fronte, ali neka učiteljica, voditeljica »Hitlerjugend«, ki jo je »partizansko sodišče zaradi izdaje obsodilo na smrt«, ali Ciril Tašnek, zločinec, ki je med vojno služil nacistom in je sodeloval v njihovih razbojniških pohodih« (cit. po »Borbic« z dne 27. avgusta 1953), zdaj, ko so dobili tuje državljanstvo in potni list, nekaznovani lahko stopijo na tla države, v kateri so izvajali orgije, ubijali in požigali? Ti banditi so postali tako drzni, da so kot tuji turisti prišli v svojo rodno kraje, se pravi neposredno v kraj zločinov. Naše oblasti o teh krajih so jim samo odrekale nadaljnje gostoljubje in predlagale, da se izzenejo iz države, kar je bilo tudi storjeno.

Mar naša zakonodaja ne določa tudi drugih ostrejših represalij nasproti takim osebam? Naposled se vprašam: komu služi tolikšna velikodušnost in kako daleč lahko gre taka velikodušnost?

Beograd, 28. avgusta. Miloljub Kršnjanić Vojskote Brane 2.

V nedeljo bo otvoritev mednarodnega sejma v Solunu

Solun, 4. sept. (Tanjug). V nedeljo bo v Solunu otvoritev III. mednarodnega velesejma, na katerem sodeluje nad 600 podjetij iz 19 držav, med njimi tudi Jugoslavija, ki bo razstavljala v enem izmed največjih paviljonov. Jugoslavija bo razstavila vrsto novih industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov.

Sodelovanje turističnih organizacij Jugoslavije in Turčije

Ljubljana, 4. sept. Turistična zveza Slovenije je odprla nedavno v Turčiji prvo turistično razstavo. Predstavniki Turistične zveze Slovenije je sklenil nekaj pogodb o medsebojnem sodelovanju z raznimi turškimi turističnimi organizacijami.

Zasedanje Sabora LR Hrvatske

Zagreb, 4. sept. Peto redno zasedanje LR Hrvatske, ki je bilo letos februarja prekinjeno se bo nadaljevalo v ponedeljek, 14. septembra.

Zakonodajni odbor in odbor za ljudsko oblast Sabora se bosta sestala na skupni seji 11. t. m.

Komisija za tolmačenje zakona in komisija za ljudske odbore se bosta sestali 13. t. m.

UREDBA O ROKIH IN REŠEVANJU PRITOŽB ZOPER ODLOČBE O OBDAVČITVI

Komisija za davčne pritožbe bo ustanovljena v septembru

V Uradnem listu FLRJ je bila objavljena uredba o rokih in reševanju pritožb zoper odločbe o obdavčitvi. Po uredbi se je moč zoper vsako odločbo o obdavčitvi prve stopnje pritožiti pri komisiji za davčne pritožbe pri okrajnem oziroma mestnem ljudskem odboru 15 dni od dneva izreka odločbe. Razen davčnega obveznika so lahko pritožili tudi referent davčne komisije prve stopnje, ki je izdal odlok. Pritožba ne zadržuje plačila obdavčitve.

Pritožbe glede odločb o davku na dohodek rešuje komisija za davčne pritožbe pri okrajnem oziroma mestnem ljudskem odboru z večino glasov. Le-ta lahko sklepa samo, če seji prisostvuje predsednik ali njegov namestnik in še najmanj dva člana ali njuna namestnika. Če komisija za davčne pritožbe ne osvoji pritožbe

referentna komisija prve stopnje ali državljanov, ali če po pritožbi davčnega obveznika zmanjša davčno osnovo, referent komisije pa ugotovi, da je bila ugotovljena davčna osnova manjša, kot je v resnici, je referent dolžan pri pristojnem javnem tožilstvu zahtevati tožbo zoper sklep komisije. Komisija za davčne pritožbe bo ustanovljena najdlje do 30. septembra t. l. Do ustanovitve te komisije, bodo o pritožbah odločali po dosedanjih predpisih.

Glede javnega obveščanja o davčnih osnovah davka na promet proizvodov in storitev zasebnikov in reševanju pritožb, bodo uveljavljali te uredbe. Poslovniške komisije za davčne pritožbe pri okrajnem oziroma mestnem ljudskem odboru bo izdal Zvezni državni tajnik za narodno gospodarstvo.

Razgovor z Avdom Humom

(Nadaljevanje s 1 strani)

Za BiH, kakor tudi za vso skupnost je velike važnosti, da se program ključne graditve za letošnje leto izvrši stoodstotno, ker ne gre samo za to, da dobimo proizvodnjo iz novih objektov, marveč tudi za to, da se razbremimo velikih investicij na takih objektih in se bolj posvetimo tudi drugim panogam. To pa je posebno važno tudi s stališča republike, ki letos ni dala skoraj ničesar za druge panoge gospodarstva in za družbeni standard. Ustanovitev lokalne dejavnosti ne bi predstavljala nobene izgube za lokalne organe, zlasti tudi ne zaradi tega, ker vsi skladi ostanejo tudi za prihodnje leto.

Kakšne so izkušnje v BiH v zvezi z izvajanjem sklepa odbora za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta, da se znižajo stopnje akumulacije in skladov premogovnikom, zlasti glede razvoja proizvodnje?

»Vse do konca junija je vlada v naših premogovnikih kriza v zvezi s prodajo premoga. Zlasti je bilo težko prodati drobne vrste premoga. Ta položaj je ustvaril naniko pri naših premogovnikih.

Vsi so v prvem trenutku valili krivdo na stopnjo akumulacije v prepračanju, da je to osnovni razlog na trgu. Res je, stopnje so bile visoke. Premoga ni bilo mogoče več prodajati v zadostnih količinah tudi zaradi posledic suše, potrebniki pa so imeli velike zaloge, ki so jih ustvarili v dobi distribucije premoga v lanskem letu. Nikakor pa ni bilo mogoče prepračiti vodstev premogovnikov, da je vse to vendar začasen pojav v našem gospodarstvu. Četudi upoštevamo dejstvo, da trošimo danes mnogo manj premoga kakor prej, prav zaradi varčevanja, vendar je bilo treba računati s tem, da se bodo zaloge pri potrebnikih izčrpale in da bomo imeli v drugem polletju večje povpraševanje po premogu kakor v prvem, in sicer zaradi dviga proizvodnje, zaradi začeta obratovanja novih kapacitet ter večje potrebe živilske industrije in transporta.

Spekulacija s cenami

Skupaj z odborom za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta so bile znižane stopnje akumulacije

premogovnikom s pogojem, da tudi znižajo cene premogu. Toda cene so nazadovale počasi in pri nekaterih premogovnikih niso dosegle tiste višine, ki bi bila primerna glede na znižanje stopenj akumulacije.

Zaradi nezadostnega znižanja cen premogovniki niso mogli prodati na trgu tistih količin, ki bi jih trg lahko absorbiral, če bi bila cena nižja. Ta položaj je imel za posledico padec proizvodnje in v zvezi s tem produktivnosti dela. Tako imamo letos v premogovnikih precej nižjo produktivnost dela, kakor v letu 1952.

Zdaj, ko je povpraševanje po premogu postalo večje, pa pri naših premogovnikih ne opažamo borbe za večje proizvodnjo. Rudniki se drže dosedanje proizvodnje ali jo le neznatno povečujejo. Slabo produktivnost dela pa hočejo nadomestiti s visokimi cenami, namesto da bi ob povečani proizvodnji na osnovi boljše prodaje nadalje znižali cene.

Tudi pri upravnih odborih in okrajnih vodstvih prevladuje naziranje, da je osnovno v podjetjih zagotoviti sklad za plače. Vprašanje kako, pa se ne postavlja. Pri takih nazorih dobivajo komercialna vodstva glavno besedo v podjetjih. To vidimo ne samo

pri nekaterih rudnikih, marveč tudi v črni metalurgiji. Tu ne gre prizadevanje za tem, s povečano proizvodnjo in večjo produktivnostjo dela omogočiti znižanje cen in uresničenje plačnega sklada, marveč se sklad za plače uresničuje na temelju monopolnih cen, izkoriščanja trenutne konjunkturo na tržišču in podobno.

Imamo primere rudnikov s proizvodnjo, manjšo od zmogljivosti, ki nadalje drže visoke cene premogu. Imamo primer železarne v Zenici, kjer so navzlic znatnemu zaostajanju v proizvodnem planu uresničili sklad za plače po zašlugi povečanja cen nekaterim proizvodom.

Nedavno so bile znižane stopnje akumulacije tekstilni in živilski industriji. Ali se tudi tu lahko ponovijo izkušnje s premogovniki?

Pojavi, ki smo jih opazili pri premogovnikih, nas opozarjajo na to, da potrebniki ne bodo občutili rezultatov znižanja stopenj in tekstilni in živilski industriji, če naša trgovina ne bo izvedla ustreznega znižanja cen tekstilnemu blagu in živilskim proizvodom.

Odbor za gospodarstvo je sprejel sklep, po katerem je treba vse pripraviti za to, da se v rudnikih poveča proizvodnja in da se cene

prilagodijo pogojem tržišča ter znatnim stopnjam akumulacije. Kar pa se tiče tekstilnega blaga in proizvodov živilske industrije, je omeniti, da se trgovini zmanjšujejo krediti v celoti, kar bo vplivalo na to, da si trgovina ne bo ustvarjala velikih zalog in da bo skušala pospešiti prodajo.

Kako pa je s pobiranjem davka od kmečkih proizvajalcev?

»Glede pobiranja davka se je stanje v zadnjem času zboljšalo. Glavni razlog za zaostajanje v prejšnjih mesecih je bilo slabo razumevanje okrajnih organov ljudske oblasti, da je treba davek plačati in da je to družbena obveznost individualnih proizvajalcev, kakor je družbena obveznost podjetij, da plačajo akumulacije.

Nastale so razne lokalne in antisocialistične teorije o nemožnosti plačila davka. V bistvu gre za to, da so ljudski odbori nasledili teorijam raznih spekulanzov. Najprej je bilo treba razbiti taka naziranja pri naših ljudeh v okrajih. Ne more biti dvoma, da so davčne obveznosti realne, saj so individualni proizvajalci obremenjeni z obveznostmi, ki jih lahko plačajo in ki ustrežajo njihovemu dohodu.

Kako pa je z davkom obrtnikov?

so se med vojno uprli fašističnim osvajalcem. Kolektiv podjetja »Fructus« v Kopru zahteva v brzojavki, naj državno tajništvo za zunanje zadeve odločno ukrepa proti izzivanju na naši zahodni meji, in pravi, da italijanskemu imperializmu ne smemo popušćati.

V brzojavkah, ki jih je doslej prejelo državno tajništvo za zunanje zadeve, so se pridružili odločnemu protestu milijonov jugoslovanskih državljanov tudi občinski odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva občine Voždovac v Beogradu, delovni kolektiv zagrebške tovarne »Klek«, sindikalna podružnica državnih nameštencev v Doboju ter delovni kolektiv zagrebške tovarne »Naprijed«.

»Mislim, da je davek obrtnikov nizek. Navzlic temu pa ga obrtniki slabo plačujejo. Velikanska večina obrtnikov v naši republiki ima najvišji življenjski standard. To so tisti, ki največ grade, kupujejo hiše, polnijo in podobno.

Ne gre za to, da bi bili proti dostojnemu zaslužku ali sploh aktivnosti in poslovni pobudi obrtnikov. Smo pa proti temu, da obrtništvu ne izpolnjuje svojih družbenih obveznosti, ki jih ima vsak državljan FLRJ v skladu z realnimi možnostmi.

Na koncu še vprašanje, kako je z evidenco splošnega družbenega sklada?

»V mnogih okrajih družbeni sklad splošnega ljudskega premoženja ni evidentiran. Zato niso redki pojavi neodgovornega in samostalnega izkoriščanja družbenih skladov. Mnogi ljudje so v okrajih brezpravno vzeli družbeno zemljišče in ga izkoriščeno kakor svoje. Ker so med temi ljudmi tudi odgovorni tovariši, popušćajo borba za razčišćenje tega vprašanja in za ureditev imovinsko-pravnih odnosov v okraju. Sicer ni pojavov večjega zakupa družbene zemlje, pač pa so majhne utaje, na katere so naletele komisije ob ureditvi živilskega sklada.«

Ljubisa Ristić

TISKOVNA KONFERENCA AMERIŠKEGA MINISTRA ZA ZUNANJE ZADEVE

Dulles je izjavil, da se tristranska izjava Zdrujenim državam ne zdi nesprenljiva

Po njegovem mišljenju bi Adenauerjev poraz na volitvah napravil zmedo

Washington, 4. septembra. Ameriški minister za zunanje zadeve Dulles je imel včeraj tiskovno konferenco, na kateri je, govorec o tržaškem vprašanju, izjavil, da so ZDA po letu 1948, ko je bila objavljena tripartitna deklaracija, proučevale tudi druge alternative in da so odprto gledale na to vprašanje. Z drugimi besedami je Dulles poudaril, da ZDA nimajo prejšnjega stališča kot nekaj, kar se ne more spremeniti. Vendar ameriška vlada še ni predložila nobenega uradnega alternativnega predloga.

Ko se je govorilo o nemškem vprašanju in o notih, ki je bila poslana Sovjetski zvezi, je Dulles dejal, da bo odgovor Sovjetske zveze na predlog zahodnih sil na konferenco štirih še en dokaz več o tem, da Sovjetska zveza iskreno želi rešiti važne probleme, ki ogrožajo mednarodni mir in počutjejejo mednarodno napetost. Dulles je izrazil pričakovanje, da bo sovjetska vlada dala ugoden odgovor.

Nadalje je Dulles izjavil, da imajo bližnje volitve v Zahodni Nemčiji zelo velik pomen za vsa država. Po njegovem mišljenju bi Adenauerjev poraz ustvaril zmedo, ki bi za nedoločen čas odložila rešitev nemškega problema.

Ko se je dotaknil možnosti za uspeh politične konference o Koreji, je Dulles dejal, da je možnost za razširjenje te konference, ki bi zajela tudi vprašanje v zvezi z Indokino. Po njegovem mišljenju je nevarnost, da se v

Indokini ponovi tisto, kar se je že dogodilo na Koreji. Dejal je, da je nekaj sto tisoč kitajskih vojakov za določeno dobo na obmejnem področju Kitajske — ob meji Indokine.

Kar se tiče trgovine s Kitajsko, je Dulles omenil možnost, razširiti trgovino z gradivom oz. blagom, ki je na seznamu blaga, čigar uvoz je prepovedan v države pod sovjetsko kontrolo.

Dullesova izjava ugodno sprejeta v jugoslovanski javnosti

Beograd, 4. sept. Po obvestilih Jugopressa je izjava ameriškega zunanjega ministra Dullesa, da ZDA ne sodijo, da je deklaracija treh velesil o tržaškem vprašanju nesprenljiva, naletela v jugoslovanski javnosti na ugoden sprejem.

Ta izjava je bila v Jugoslaviji ocenjena kot še en dokaz, da se tržaško vprašanje usmerja v druge rešitve. Ob tej priliki poudarjajo, da je že zdavnaj predlagala Rima do rešitve tržaškega vprašanja. Hkrati vidijo politični opazovalci v tem, da italijanski vladi manjka dobre volje, da bi temeljito proučila vse možnosti sporazumne ureditve tržaškega vprašanja z Jugoslavijo, upoštevaje pri tem realne okoliščine.

V zadnji izjavi ameriškega zunanjega ministra vidijo jugoslovanski politični krogi tudi pritrdenje mnenju, da tržaškega vprašanja ni možno reševati brez Jugoslavije ali proti njenim življenjskim koristim.

Zmeda v palači Chigi

Rim, 4. sept. (Tanjug). Izjava ameriškega zunanjega ministra Johna Forstera Dullesa, po kateri se tristranska izjava iz leta 1948 Zdrujenim državam ne zdi nesprenljiva, je povzročila v palači Chigi in v italijanskih vladnih krogih precejšnjo zmedo. Predstavniki vlade včeraj in danes niso hoteli povedati mnenja o izjavi ameriškega zunanjega tajnika, češ da nimajo popolnega besedila izjave. Komentar je zavrnil tudi predsednik vlade Pella. Dejal je, da mu ni znano, kaj je izjavil ameriški državnik, ob istem času pa je tisk objavil izjavo v celoti.

Medtem ko je Dulles s svojo izjavo — po mnenju rimskih političnih krogov — dejansko obsodil politiko italijanske vlade in njene zahteve, pa je general Grunther prav tako razočaral pričakovanje italijanske vlade in iredentistov, ko ni maral ničesar izjaviti niti ni pristal na razgovore z italijanskimi predstavniki o Trstu. Uradni krogi in tisk pa so pričakovali, da prihaja poveljni Aktantskega pakta v Rim zaradi razgovorov o italijanskem stališču do Trsta in Atlantskega pakta.

PRED VOLITVAMI V ZAH. NEMCIJI

Tisoči agitatorjev silijo iz Vzhodne v Zahodno Nemčijo

Bonn, 4. sept. (Reuter). Danes je deset tisoč zahodnonemških strážnikov varovalo mejo med Vzhodno in Zahodno Nemčijo, da bi preprečili agitatorjem prehod s sovjetskega področja. Agitatorji prihajajo z namenom, da bi vplivali na predvolilno kampanjo. Prejšnji teden so aretirali na meji okrog 8000 agitatorjev s sovjetskega področja. 4000 so jih vrnil v Vzhodno Nemčijo, druge pa so zadržali do konca volitev, ki bodo 6. septembra.

Italija je kriva za napetost okrog Trsta

pišejo turški listi (Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, 4. sept. Današnji turški listi objavljajo na vidnih mestih izjavo Johna Forstera Dullesa, češ da se Zdrujenim državam ne zdi nesprenljiva tristranska izjava iz leta 1948, po kateri bi bilo treba Trst izročiti Italiji. Večina turških listov je mnenja, da je prišlo do sedanje napetosti okrog Trsta zaradi dejavnosti predsednika italijanske vlade Pella, ki je poslal čete na jugoslovansko mejo, ladjeve pa v Benetke, in zaradi njegovega neprimernega govora pred parlamentom.

Posamezni listi, n. pr. »Milet«, omenjajo vlogo Srbije v prvi svetovni vojni in ugotovljajo, da ni mogoče pozabiti pomena partizanov med drugo svetovno vojno, ker je Hitler prvotno moral popustiti prav njim in dovoliti, da so mu v Jugoslaviji uničevali armade.

»Krivično je bilo tako izzvati narod, ki je delal čudeže, ko je šlo za obrambo njegovih pravic, časti in neodvisnosti. Žal so po prvi svetovni vojni Italijani neenehno izvajali Jugoslavo, najprej z reškim vprašanjem, pozneje pa z invazijo v Albanijo, in podpirali politike, ki so hoteli zanetiti upor v Jugoslaviji. Izkušnje naj bi Italijane poučile — nadaljuje omenjeni list — da bi spremenili svoje stališče. Z mehanjem čet na jugoslovanskih mejah v okviru italijanskih manevrov, s pošiljanjem ladjevja v Benetke, s preletit italijanskih letal nad jugoslovanskim ozemljem, zlasti pa s prehodom skupin italijanskih vojakov čez italijanske meje — pa čeprav bi se to zgodilo po naključju — ni mogoče doseči dobrih rezultatov.«

List dodaja, da tako ravnanje ne more uplašiti Jugoslavije, in znova opominja, da Italija ni pokazala pripravljenosti za ureditve tržaškega vprašanja. Potem, ko list pove, da italijanski državnik vse doslej niso pokazali pripravljenosti za razgovore v Trstu in da Italija še vedno vztraja pri tem, da je treba mesto in okolico priključiti njeni državi brez slehernih pogojev, še dodaja, da je za najnovejšo napetost

okrog tržaškega vprašanja kriva Italija, ki je v opravilo svoje dejavnosti vrgla v svet novico, da Jugoslavija hoče zasesti cono B.

List »Dunja« piše, da se je Giuseppe Pell posrečilo sestaviti vlado šele potem, ko je premagal tisoč težav, takoj pa je obnovil zahteve po vrnitvi Trsta Italiji na temelju tristranske izjave. Takoj nato pa je prišlo do premikov čet, posledica česar je sedanji napeti položaj okrog Trsta.

FRANCIJA

Pariški tisk o Dullesovi izjavi

Pariz, 4. sept. (AFP). Davišnji pariški tisk osvetoča posebno pozornost včerajšnji tiskovni konferenci ameriškega zunanjega ministra Dullesa. Ko komentirajo del Dullesove izjave, kjer govori o možnosti, da bi po politični konferenci o Koreji sklicali še eno konferenco, na kateri bi pregledali probleme Daljnega vzhoda, vključno vprašanje Indokine, ocenjujejo mnogi pariški listi to kot morebitno priložnost za dosego miru v Indokini.

»Combat« sodi, da je namen Dullesove poretze očitno ta, da bi sprejela britansko znanje ministrstvo in ga izrecno opozoril, da so ZDA pripravljene postopoma odpraviti vse točke hladne vojne na Daljnem vzhodu. List ugotavlja, da so vprašanja stem številneje, in omejitve, ki jih je postavil sam Dulles, tako znane, da se moramo nujno vprašati, ali je kakšen izdelan zahodni načrt. Poudarjajo, da so to vprašanje že izročili javnemu mnenju pristavljiva »Combata«, da je zdaj Francija na vrsti, naj poda svoje pripombe in obrazloži svoje stališče, skratka: poizkuša doseči mir, ko že ni mogla dobiti te vojne.

»Populaire« o konferenci štirih

Pariz, 4. sept. (AFP). Ko komentira nemški problem v luči nedavne note treh zahodnih sil Sovjetski zvezi, poudarja današnji »Populaire«, da ni pričakovati, da bodo v Luganu dosegli dokončno rešitev nemškega in avstrijskega problema. »Populaire« pravi, da zahodna nota ne dopušta dvoma o tem, kdo bo odgovoren v primeru, če se štirje ministri ne bi sestali v Luganu. Če bo

lagala mnenje, da zahodne sile sodijo, da je tristranska deklaracija zastarela tako zaradi bistva tržaškega vprašanja kakor tudi zaradi konkretnih mednarodnih okoliščin, ki so se med tem pojavile.

Politični opazovalci v Beogradu, ki so dobro seznanjeni s celotnim sedanjim razvojem spora glede Trsta, enodušno sodijo, da je zaradi teh razlogov vztrajanje italijanske vlade na tristranski deklaraciji popolnoma brez smisla in je dokaz negativnega stališča Rima do rešitve tržaškega vprašanja. Hkrati vidijo politični opazovalci v tem, da italijanski vladi manjka dobre volje, da bi temeljito proučila vse možnosti sporazumne ureditve tržaškega vprašanja z Jugoslavijo, upoštevaje pri tem realne okoliščine.

V zadnji izjavi ameriškega zunanjega ministra vidijo jugoslovanski politični krogi tudi pritrdenje mnenju, da tržaškega vprašanja ni možno reševati brez Jugoslavije ali proti njenim življenjskim koristim.

Zadnje dni izide le malokateri list v Evropi ali izven nje brez poročila o novi rimski gonji. Vesti o premikih italijanskih čet in trditve Pellove vlade, da Italiji pretr navarost iz Jugoslavije, so učinkovale kot največja senzacija.

Res je, da so mnogi ugledni listi že prvega dne v komentarjih podvomili o resnosti teh plahunskih izmišljotin, številni pa so prezrli propagandni in izsiljevalni smisel te akcije, ki naj bi italijanski vladi vrnila omajani ugled.

V celoti pa je svetovni tisk objektivno in točno ocenil najnovejšo diplomatsko dejavnost in rožljanje z orožjem okrog jugoslovanskih meja, ki ga je organizirala italijanska vlada. Na splošno prevladuje vtis, da je bila ofenziva v časopisnih stolpcih in pa demonstrativna parada tankov, oklepnih vozil in italijanskih vojaških enot v vojni opremi le »vihar v kozarcu vode«. Vplivni in ugledni listi so si edini v tem, da je italijanska vlada kriva za zmedo in paniko.

Nekateri listi, ki prav tako priznavajo ta neovrzena dejstva, dajejo v svojih komentarjih več starih, znanih, neoriginalnih predlogov za ureditev tržaškega vprašanja. Omenjanje teh predlogov je značilno zaradi tega, ker dejansko s tem podpirajo krivično

Jugoslovansko-romunska pogajanja doslej niso rodila uspehov

Beograd, 4. septembra.

V Temišvaru so se 27. julija letos začela pogajanja med jugoslovansko in romunsko delegacijo z namenom, ustanoviti mešane komisije, ki naj bi preiskale in ugotovile obsejne incidente. Po obvestilu Tanjuga so še danes, po več kakor 5 tednih pogajanj, znatne razlike v stališču delegacij glede vprašanj, ki so bistvene važnosti za učinkovito delo mešanih komisij. Podobna pogajanja med jugoslovansko in madžarsko delegacijo so se že končala s podpisom sporazuma.

Pogajanja z Albanijo ne napredujejo

Beograd, 4. sept. (Tanjug).

Po informacijah Tanjuga slabo napredujejo pogajanja med jugoslovansko in albansko delegacijo zaradi ustanovitve mešanih komisij za preiskovanje in ugotovitev obmejnih incidentov. Med pogajanja, ki trajajo že več kakor dva tedna, je bilo doseženo soglasje edino o vprašanju procedure in dnevnega reda za ta pogajanja. Vprašanj, ki so bistvene važnosti, se še niso dotaknili in se bodo razgovori o teh vprašanjih začeli šele 8. septembra.

Znano je, da so se ta pogajanja začela na pobudo Jugoslavije letos 18. avgusta in sklicujejo sestanke izmenično na jugoslovansko in albanskem področju. V znamenju protesta proti poskusom albanske delegacije, da bi ta pogajanja izkoristila za propagandne namene in tako preprečila normalno delo, so bili razgovori na zahtevo jugoslovanske delegacije odloženi za tri dni. Pogajanja so se ponovno nadaljevala 27. avgusta in še trajajo.

Tuji listi o tržaškem vprašanju

Italijansko stališče. Brez spoštovanja enakopravnosti in pravičnosti ni za Jugoslavijo sprejemljiv noben dosejani predlog.

Najbolj karakteristično v tem smislu piše »New York Times«, ki pravi pod naslovom »Vihar nad Trstom« mod drugim tudi tole: »Vse kaže — čeprav to ne ugaja nobeni izmed prizadetih strank — da je en sam pravičen način za rešitev tega vprašanja, to pa je plebiscit na tržaškem ozemlju, ki je bil že zdavnaj potreben.«

Da, plebiscit. To zveni lepo, demokratično in pravično za mnoge, posebno še za bravce »New York Timesa«, ki niso zadovoljivo poučeni o tem vprašanju, teh pa je velika večina. Že 11. marca 1952. je italijanska vlada predlagala naj bi uredili tržaško vprašanje s plebiscitom. Jugoslavija načelno ni imela ničesar proti taki razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo. Če pa hočemo, da bi bil plebiscit pravičen, je treba popraviti vse tiste velike krivice, ki so se dogajale na tem ozemlju od leta 1919 vse do naših dni, ter ukiniti diskriminacijo in neenakopravnost med Slovenci in Hrvati ter Italijani v Trstu. Za to pa je potrebno vsaj petnajstletno časovno obdobje, v katerem bi začasna uprava STO pripravila pogoje za demokratični in pravični plebiscit. Tako je jugoslovansko stališče.

DANES PO SVETU

Na napačni sledi

Diplomati, tuji novinarji in svetovni tisk na široko razpravljajo o tem, kako je prišlo do nove rimske gonje proti Jugoslaviji. Posebej razumljivo je, da posvečajo temu vprašanju primerno pozornost. Ko iščejo krivice, pa hodijo večinoma v napačno smer. Številni listi in časopisne agencije, pa tudi diplomatski predstavniki označujejo vest Jugopressa kot povod za histerični napad palače Chigi, toda take razlage so popolnoma brez osnove.

Jugopress je v sporočilu dne 29. avgusta povedal le mnenje vse naše javnosti, češ da je treba gledati na nesprenljeno, nekonstruktivno politiko Rima temeljito raziskati stališče Jugoslavije do tržaškega vprašanja. Agencija Jugopress je izrazila upravičene zahteve naših narodov, zahteve, v katerih Jugoslavoani niso in ne bodo nikoli popustili. Te zahteve so znane vsemu svetu, zato ponavljanje upravičenega stališča naših narodov ni moglo sprožiti nove protijugoslovanske gonje v palači Chigi.

Dejstev prav nič ne spremeni niti to, da so nekateri tuji dopisniki n. pr. dopisnik »United Pressa«, preobrnil smisel vesti naše agencije. Čemu naj bi bila agencija Jugopress odgovorna za to, da je dopisnik »United Pressa« spremenil njeno poročilo, da o pačenju italijanskega tiska sploh ne govorimo!

Omenjeno sporočilo Jugopressa sploh ni omenjalo cone B STO, nekatere časopisne agencije pa so označevale to vest kot napoved »priključitve cone B« (tako je storila tudi agencija »United Press«).

Mar to pomeni, da je treba iskati krivca za nove protijugo-

slovske histerične napade Rima v poročilu »United Press« ali kakih drugih časopisnih agencij, ki so napačno tendenciozno in neodgovorno prenesle sporočilo »Jugopressa«? Gotovo je, da so dopisniki teh agencij odgovorni, toda niso poglavitni krivci. Očitno je, da niti sparno poročilo »United Pressa« o vesti »Jugopressa« ni bilo dejanski razlog za ravnanje italijanske vlade.

Resnični krivec je v Rimu. Novo protijugoslovansko gonjo so pripravljali na vse kriplje že mnogo porej, kot pa se je pojavila tendenciozno in netočno poročilo »United Pressa« (in nekaterih drugih agencij).

Začelo se je v trenutku, ko je bila sestavljena Pellova vlada, ko je Pella na zahtevo sekretarja fašističnega gibanja Almiranteja govoril o Trstu. Pella je prišla fašistična zahteva o pravem času. Označil je tristransko izjavo kot edino osnovo za ureditev tržaškega vprašanja in kot pogoj za udeležbo Italije v mednarodnem sodelovanju. Pellov govor je napovedal novo izvalno gonjo proti Jugoslaviji, zato so fašistični poslanci v italijanskem parlamentu tudi podprli Pellovo vlado.

Tako si je nova italijanska vlada zastavila gonjo proti Jugoslaviji kot eno prvih, najpomembnejših nalog, če ne celo najvažnejšo. Pri tem ni izbirala sredstev. Če ni bilo spačenih poročil o vesti Jugopressa, bi že našla kaj drugega.

Zato so diplomati in svetovni tisk na popolnoma napačni poti, če iščejo krivca izven Rima, kajti krivec je v Rimu. To so najnovejši dogodki razjasnili, da res ni potreben kak drug dokaz več. Jože Smole

ANGLIJA

»Times« o Zahediju

London, 4. sept. (AFP). Današnji »Times« komentira nedavno izmenjavo pism med predsednikom Eisenhowerjem in novim predsednikom iranske vlade Zahedijem glede ameriške pomoči Iranu.

NORVESKA

Proti Mc Carthyju

London, 4. sept. (AFP). Ko je govorila na nekem zboru laburistične stranke, je bivši minister Edith Summerskal inoč izjavila, da je McCarthyjevo delovanje resna grožnja nadaljevanju trdnega zavezništva med Veliko Britanijo in ZDA. McCarthyja je imenovala demagog, ki se je le po naključju zaradi ugodnih okoliščin povzpel na visok položaj, ter rekla, da je njegova dejavnost nevarnost za demokracijo.

PANAMA

Manevri Atlantskega pakta

Oslo, 4. sept. (AFP). Od 25. do 30. t. m. bodo v severni Evropi manevri sil Atlantskega pakta. Manevre bo vodil vrhovni poveljnik letalskih sil Atlantskega pakta za severno Evropo. Udeležilo se jih bo 400 ameriških, britanskih, norveških in danskih letal. 49. ameriški letalski eskadron, ki je v Veliki Britaniji, in pomorske sile. Med manevri bo navidezni zračni napad na južno Norveško in Dansko.

MAROKO

Sestanek komiteja za obrambo Severne Afrike

Maroko, 4. sept. (AFP). Tu je zdaj sestankom komiteja za obrambo Severne Afrike, ki ga vodi bivši minister za najnižji zadrž v vodja bivše vojaške stranke Salah Edin. Na včerajšnji komitejevi seji je Salah Edin predlagal naj bi poslali poziv Arabski ligi, naj prekine vse stike s Francijo in bojkotira francosko blago. Zahteval je, naj bi organizirali obsežno kampanjo v arabskih državah in drugod za podporo zahtevam po neodvisnosti Tunisa in Maroka.

FRANCIJA

General Zahedi

»Times« poudarja, da pismo Fazulaha Zahedija napoveduje na videz preudarnost politiko, kot je bila politika njegovega prednika, a ne obljublja nika-

Navzlic tem pogojem — če tudi bi italijanska vlada nanje pristala, tega pa doslej še ni storila — Jugoslavija mnogo žrtvuje, saj nobeni ukrepi ne morejo popraviti velike krivice in neštetih zločinov, ki so jih zagrešili italijanski raznarodovalci v teh krajih med svojim tridesetletnim gospodarstvom.

Značilno je, da predlagajo Italijani plebiscit samo za tisto ozemlje, na katerem jim je zaradi raznarodovanja že zagotovljena večina. Vedeti je treba, da so italijanski zastopniki na mirovni konferenci po prvi svetovni vojni kategorično odklanjali sleherni predlog za plebiscit v teh krajih in da se je na pariški mirovni konferenci leta 1946 italijanska delegacija izmikala razgovorom o plebiscitu.

Agencija France Presse pravi v komentarju: »Mar bi se bilo mogoče, da bi se razprava nadaljevala na pr. na temelju etnične črte, ki jo je predlagal De Gasperi.«

V redu, tudi z etnično linijo bi šlo. Toda pravična etnična črta gre na severu od Soče na zahod in zajema Beneško Slovenijo, na jugu pa sega do Tržiča. To je strnjeno ozemlje, na katerem so Slovenci in Hrvati v veliki večini. Italijani pa prevladujejo samo v Trstu in v nekaterih majhnih me-

stih. Po De Gasperijevem neprekinjenem etničnem načelu pa bi bilo takole: ker so Italijani v nekaterih mestih v večini, jim je treba dati ozemlje med temi mesti in okrog njih. Tako bi prišlo pod Italijo nad 100.000 Slovencev, v Jugoslaviji pa bi ostalo samo okrog 4000 Italijanov. Lep zgled italijanske pravice.

Londonski »Daily Mail« izraža v uvodniku o tržaškem vprašanju mnenje, da gre samo za prestiž med Italijo in Jugoslavijo!

Če ima tržaško vprašanje za Italijo vlogo prestiža in če gre njeni vladi za to, da bi svojim državljanom s tem brisala oči in jim preprečila videti tisto, kar je bistveno za njihov obstoj, pa je za Jugoslavijo tržaško vprašanje življenjskega pomena. Pravično rešitev, ozir. priključitev Trsta k Jugoslaviji bi zagotovila napredek vsem prebivalcem tega ozemlja in mesta Trsta, ki se je razvil in tudi dobilo pomen, kakršnega ima danes, samo po zaslugi svojega jugoslovanskega zaledja. P. S.

Izzivjanje generalnega direktorja za politične zadeve palače Chigi

Rim, 4. sept. Dopisnik Tanjuga sporoča iz Rima: Generalni direktor za politične zadeve palače Chigi — del Balso ni odgovoril na vprašanje jugoslovanskega odpravnika poslov FLRJ v Rimu Dalibora Soldatiča, kdaj ga lahko sprejme, čeprav je ta zahteval sestanek zaradi izročitve odgovora jugoslovanske vlade na noto palače Chigi. Minister Del Balso sploh ni odgovoril, tako da je moral jugoslovansko poslanstvo poslati noto po kurirju.

Letos je že 48 italijanskih ladij kršilo jugoslovanske teritorialne vode

Split, 4. septembra. Patruljne ladje obalne obrambe so prejšnji teden zalotile v naših teritorialnih vodah na sektorju Crnogorskega primorja tri italijanske ribiške ladje pri brezpravnem ribolovu. V bližini Bara so našli ladjo »Aurora« iz luke Bari, pri Ulcinju pa ladji »Giuseppe« in »Sparvier« iz iste luke.

Od začetka letošnjega leta je že 48 italijanskih ribiških ladij iz Barija, Ancone, Molfette in Pescara kršilo naše teritorialne vode z nedovoljenim ribolovom. Ladje so po večini last večjih ribiških družb v Italiji. Zalotene so bile 6 do 7 milj v naših teritorialnih vodah, v posameznih primerih pa so se približale do dveh milj naših obali, in to pri Pelagružu. Ugotovljeno je bilo, da italijanske ribiške ladje najpogosteje zaidejo v naše teritorialne vode na sektorju Vis, Lastovo, Crnogorsko primorje, kjer je največ rib.

Iz izjav italijanskih ribičev, zaloteni pri nedovoljenem ribolovu, je razvidno, da vlada med njimi veliko nezadovoljstvo zaradi stališča italijanske vlade.

General Zahedi

ZADNJA POROČILA

VAL PROTESTOV PROTI ITALIJANSKEMU IZZIVANJU

BRANILI BOMO, KAR JE NAŠE

Reški delavci v pismu maršalu Titu terjajo obrambo naših interesov na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN

Reka, 4. sept. (Tanjug). Najnovejšje vojaške demonstracije in provokacije na naših mejah z Italijo so izzvale na Reki vihar protestov. V nedeljni »3. maj« je zborovalo 2000 delavcev in uslužbenov, Hrvatov in Italijanov, ki so poslali maršalu Titu pismo, v katerem odločno zahtevajo, naj Zvezni izvršni svet in jugoslovanska delegacija na 8. zasedanju generalne skupščine OZN ukrene, kar je potrebno spriti sovražne in izzivalne politike, ki jo vodijo na drugi strani Jadrana. Mi poznamo pobudnike takih propagandnih intrig, pravijo delavci, v svojem pismu.

Vsi, pa naj bodo to de Gasperi ali Pella, Togliatti ali Vatikan, imajo imperialistične pretenzije, kadar gre za Trst in so zvesti nasledniki Mussolinijevega načrta o »rinskem imperiju«. Kar se tiče jugoslovanske cone tržaškega ozemlja, pravi pismo ne bomo z nikomer diskurirali. Nič tujega ne zahtevamo, toda pripravljamo se braniti, kar je naše. To je treba jasno povedati tudi našim sosedom.

Reški Italijani branijo naše skupne interese

Tudi Italijanska unija za Istro in Reko je sprito provokacij sprejela resolucijo, v kateri pravi: če je predsednik italijanske vlade mislil, da bo s tako akcijo pripravil Jugoslavijo do popuščenja od njenega pravičnega stališča o tržaškem vprašanju, se je bridko zmotil. Tržaškega problema ni mogoče rešiti s fanfarami iz prejšnjega stoletja ne z rožljanjem oroja, ne z demonstracijami tankov na naših mejah. Rešiti ga je mogoče le na ta način, da se priznajo legitimni jugoslovanski interesi, ki jih nihče ne kaznuje in ne more prerezati.

Danes je zasedal tudi mestni odbor SZDL in razpravljal o nastalem položaju. Zveznemu svetu Hrvatske je poslal pismo, v katerem obsoja italijanske mahinacije in odobrava odločno stališče našega vodstva v borbi za pravice

jugoslovanskih narodov. Reškim mešancom in ljudem z vseh krajev, ki so bili četrt stoletja v fašističnih okovih, pravi mestni odbor nikoli ne bo zmanjkalo moči, da skupaj z vsemi našimi narodi prekrizamo napadalne naklepe in dosežemo vse svoje pravice ter vključimo v našo socialistično skupnost tudi poslednje ped našega narodnega ozemlja.

Borci Tržaške brigade

Koper, 4. sept. (Tanjug). Za 10. obletnico primorskih brigad so italijanski partizani v Kopru izdali priložnostno spominsko številko nekdanjega glasila Tržaške

GENERAL BOGLIONE PO MUSSOLINJEVIH SLEDEH

Rim, 4. sept. Propaganda in vojaški ukrepi v Italiji, ki naj bi pomenili obrambo pred umišljenimi napadalnimi nameni Jugoslavije, so pripravili italijanski tisk do tega, da so postala njegova poročila in komentariji že skrajno napadalni. Prvi je »Messaggero« zapisal, da se italijanski interesi ne končajo na tržaškem ozemlju, marveč da je Italija zainteresirana tudi na vseh jadranskih vprašanjih. Danes je še bolj konkretiziral svoja »jadranska« namigavanja. List terja revizijo mirovne pogodbe, tako da bi »vrnili Italiji njene naravne meje, ki ne gredo vzdolž Soče, ampak čez Snežnik.«

Edino vprašanje, ki dela italijanskemu tisku precej skrbi, je ali ima Italija dovolj oboroženih sil, potrebnih za izvajanje take politike. Nekateri listi celo obzadržujejo, da vladi ni uspelo zbrati zadostne opreme za večjo vojsko. V današnjem »Tempu« pa general Gabriele Boglione že prepričuje Italijane, da so njihove oborožene sile sposobne podpreti vladno politiko. Ta general celo primerja vojsko in položaj v Italiji in Jugoslaviji ter si prizadeva prikazati ju v ugodnem razmerju za Italijo, posebno še zaradi tega, »ker Jugoslavijo na 1500 km dolgi

garibaldinske udarne brigade v sestavi IX. korpusa. V listu objavljajo svoje vojne spomine iz borbe proti fašistom v Slovenskem Primorju, Trstu in Istri. Uvodnik je napisal sekretar KP STO Eugenio Laurenti, ki v njem govori o bratstvu Italijanov in Slovencev v skupni borbi proti okupatorju. Bivši komandant brigade Ricardo Giacuzo govori o prispevku Tržaške brigade v skupni borbi. Drugi borci, Gino Gobbo, Plinio Tomasi, Candido Nilo-Bil, Plinio Aldo-Valerio in drugi, popisujejo težke borbe in uspehe, ki so jih italijanske partizanske jedinice izvajale skupno z jugoslovanskimi partizani.

meji za hrbotom ogražajo še drugi sovražniki.«

Tuji novinarji sprito take italijanske propagande z veliko rezervo sprejemajo in jih komentirajo tako, da so se nad njimi pritožili na le italijanski službeni listi marveč tudi že rimski službeni krogi.

DAN PRED VOLITVAMI V ZAHODNI NEMČIJI

Bonn med kladivom in nakovalom

Zahodni Nemci naj bi jutri odločili med Adenauerjevo integracijo Zahodne Evrope in Ollenhauerjevo potjo do nemške združitve

Bonn, 4. sept. (R). V nemški volilni kampanji je nastal, kakor vse kaže, preokret, ki utegne imeti tudi svoje zunanje politične posledice. Socialno-demokratska stranka si je ves čas prizadevala, da bi ohranila volilno borbo na torišču notranjepolitičnih vprašanj, Adenauer pa se jim je od zborovanja do zborovanja izmikal, in vedno znova udarjal na zunanjepolitično plat volilnega zvona. Za to sta bili odločilni dve potezi, najprej Adenauerjevo pismo sovjetskemu ministrskemu predsedniku Molotovu, nato še zadnja Dullesova izjava o posledicah morebitnega Adenauerjevega volilnega poraza.

Se danes je SPD objavila svoj volilni program, v katerem se zavzema za združitve Nemčije, njeno svobodno in demokratično ureditev, za nov socialni red v združenih Nemčiji in za nemško enakopravnost v evropskem okviru. Proglas odklanja Adenauerjevo politiko evropske integracije, ki je nevarna za mir Evropi in največja ovira za združitve Nemčije.

Grožnje agencije Tass

Ni pismo, ki ga je Adenauer poslal Molotovu in v katerem ga je pozval, naj v interesu nemškega naroda in evropske pomirnitve sprejme zadnje predloge treh zahodnih sil na konferenci štirih zunanjih ministrov, ki naj končno rešijo nemško vprašanje, je danes odgovorila z ostrim izpadom sovjetska agencija Tass. Agencija označuje Adenauerjevo spomenico za manevar, ki ga hoče bonn-

Spremembe v britanski vladi

bodo osvežile njeno delo, ki se že dve leti ni spremenilo

London, 4. sept. (Tanjug). Danes so bile objavljene spremembe v Churchillovi vladi. Nanašajo se na ustroj vlade in na posamezne ministre. Objavljen je bil odstop enega člana kabineta in dveh rezervnih ministrov. Naslov člana kabineta je bil podeljen ministrom vseh resorov, ki doslej še niso bili člani ožje vlade. Odstopili so: član kabineta Lord Lether, minister za koordinacijo, promet, gorivo in električno energijo, sir Arthur Calter, minister za surovine, ter brigadir Mackeson, mini-

ster za pomorsko trgovino. Člani kabineta so postali Thomas Duke, minister za kmetijstvo in ribištvo, ga. Florence Horschbrugh, minister za prostoje, ter major Lloyd George, minister za prehrano. Tako se je število članov kabineta povečalo od 17 dosedanjih na 19.

V sporočilu je rečeno, da je unkinjen sistem ministra za koordinacijo, ki so bili člani Gornjega doma. Lord Woolton, ki bo ostal član kabineta, ne bo več minister za koordinacijo, prehrano in kmetijstvo. Laboristični poslanci so že večkrat grajali sistem ministrov za koordinacijo.

Bivši minister za pokojnino Penick Hethcott Amory, ki je z združitvijo tega ministrstva z ministrstvom za nacionalno zavarovanje izgubil resor, je postal minister brez listnice v ministrstvu za zunanjo trgovino. Tega položaja v vladi doslej ni bilo, Churchillovo odločitev pa razlagajo s težnjo, da bi izboljšali izvoz, ki je med najslabšimi panogami narodnega gospodarstva.

V Londonu menijo, da bodo te spremembe osvežile delo vlade ki se ni spremenila že dve leti, in poudarjajo, da bodo tako prihranili 9000 funtov na leto.

Novi vojaški premiki

Nova Gorica, 4. sept. (Tanjug). Premiki italijanske vojske na naših mejah se še vedno nadaljujejo. Na mejnem sektorju pri Kostanjevici so se sicer motorizirani in nekateri drugi oddelki kakor tudi formacije s težkim orožjem nekoliko umaknili. Zato pa so se utrdili na liniji Sv. Mihael—Doberdob—Selce—Tržič. Oddelki oklepnih avtomobilov in tankov, kakor tudi posamezne patrle pehote, ki štejejo po sto in več ljudi, so v stalnem pokretu.

Postojanke St. Maver, Kalvarija, Vrh Sv. Mihaela, Sv. Martin, Doberdob so polno zasedene. Izkopali so si bunkerje in zamaskirali tanke. Vojakom ne dovoljujejo, da bi prišli v stik s civilisti.

Z gorskih postojank zahodno od Tolmin se vedno znova čujejo eksplozije bomb in ogenj iz strojníc.

Vojne ladje v beneški luki

Benetke, 4. sept. (UP). Danes je prispelo v beneško luko nadaljnjih 9 manjših ladij italijanske vojne mornarice, tako da jih je sedaj tam zbranih 12. Po izjavah oficirjev so vse te ladje pripravljene, da v najkrajšem času izplovejo, če se pokaže potreba za to.

Foleg križark »Duca degli Abruzzi«, admiralske ladje »Luciano Bigli« ter rušilcev »Aviere« in »Artigliere«, ki so zasedrni v luki že od sobote, so sedaj v njihovi bližini zasedrni še dve torpedovki, tri korvete, tri topniške in ena eskortna ladja.

Izzivalni odgovor na jugoslovanski protest

Rim, 4. sept. (Tanjug). Italijansko zunanje ministrstvo je izročilo nocoj jugoslovanskemu poslanstvu v Rimu odgovor na noto, ki jo je dala jugoslovanska vlada poslala italijanski vladi in v kateri je protestirala proti vojaškim demonstracijam italijanskih oboroženih sil na jugoslovanski meji ter zahtevala od italijanske vlade, da ukine te svoje izzivalne vojne ukrepe. Iz odgovora izhaja, da italijanska vlada odklanja jugoslovansko zahtevo, da bi uknila vojaške demonstracije in premike vojske in mornarice vzdolž jugoslovanskih meja, trdč da bi naj imeli baje značaj zaščitne pripravljenosti.

JLA porok naše svobode

Marijan Breclj govoril vojski, ki odhaja na jesenske maneuvre

Novo mesto, 4. sept. Danes popoldne je podpredsednik Izvršnega sveta dr. Marijan Breclj obiskal na Dolenjskem eno izmed večjih enot JLA pred njenim odhodom na jesenske maneuvre. V družbi z generalnim majorjem Božanovičem je sprejel raport podpolkovnika Vasiča in po mimohodu razvrščenih enot pozdravil zbrane borce, podoficirje in oficirje. Na častni tribunni so se poleg dr. Marijana Breclja in predstavnikov JLA zbrali tudi sekretar OK ZKS Novo mesto Franc Pirkovič, predsednik OLO Novo mesto Viktor Zupančič, tajnik okrajnega odbora SZDL Jože Plavec, predsednik novomeškega MLO Lojze Ivanetič ter predstavniki množičnih organizacij.

Ko je pozdravil borce in komandni kader zbranih oddelkov je dr. Marijan Breclj govoril o pre-

rekih političnih vprašanjih. Udeležba na naših doslej največjih manevirih JLA je častna naloga našega aktivnega in rezervnega kadra, je dejal in poudaril nerazdružljivo celoto naše armade z ljudstvom.

Spomnil se je borbenega praznika Primorske na Okroglici ter dejal, da italijansko fašistično izzivanje pri nas nikogar ne bo niti najmanj preplašilo.

Mi zaupamo v naše sile. Naše največje jamstvo je, da bo JLA kakor doslej tudi v bodoče najzvestejši čuvaj naše svobode.

Govor Breclja so zbrani borci večkrat prekinili z navdušenimi klici državnemu vodstvu. Po govoru so vsi v zboru zapeli.

Titov življenjepis v burmansčini

Rangun, 4. sept. (Tanjug). Neko burmansko založniško podjetje je pripravilo izdajo Dedijerove knjige »Prispevki k življenjepisju Josipa Broza Tit« v burmanskem prevodu. Knjiga bo v nekoliko skrajšani izdaji izšla v decembru. Življenjepis bodo objavljali tudi nekateri burmanski listi v burmansčini in še v drugih jezikih, ki jih govore ljudstva v Burmi. Podjetje, ki bo izdalo knjigo, pa namerava namesto honorarja pisca poslati bolnici v Nikšiću opremo za bolnišnico soto iz burmanskega lesa ter še vrsto drugih darov.

EGIPTSKA VOJAŠKA DELEGACIJA V SPLITU

Split, 4. sept. (Tanjug). Nocoj je prispela v Split egiptška vojaška delegacija. Na letališču jo je sprejel zastopnik komandanta vojne mornarice. Admiral Ezat je pregledal častno četo mornarjev. Jutri dopoldne bo delegacija obiskala viceadmirala Mate Jerkovića in si bo ogledala Krstulovičovo ladjedelnico ter pomorsko vojno akademijo.

General Dean

se je vrnil iz severnokorejskega ujetništva

Tokio, 4. sept. (R). Med 300 ujetniki so danes Severni Korejci v Pan Mun Jomu izročili zastopnikom Združenega poveljstva tudi generala Williamsa Deana, poveljnika ameriške 24. divizije in bivšega poveljnika ameriških okupacijskih sil v Južni Koreji, ki so ga Severni Korejci ujeli že v prvem mesecu korejske vojne leta 1950. General Dean je novinarjem izjavil, da so ga prve dni zadrževali po 68, 44 in 32 ur ikrat. Bil je dolgo časa zaprt v neki kaznilnici. Zadnje čase pa so z njim dobro ravnali.

VLADO KRIVIC V POLJU

Spet se jim je zahotelo tuje zemlje namesto, da bi reševali svoje trlho gospodarstvo in skrahirano notranjo politiko

Nocoj je bilo množično zborovanje v Polju pri Ljubljani. Ze dolgo pred napovedano uro je igrala na trgu pred solo domača godba, ki je privabljala številne občane. Iz oddaljenejših krajev so se delavci in delavke ter mladinci pripeljali s kolesi. Nekaj minut po 20. uri je stopil na govorniški oder predsednik SZDL in sekretar MK ZKS Vlado Krivic.

Zbranim je spregovoril o stvarih, ki so danes pač v mislih slehernega našega človeka: o prslavi 10-letnice osvoboditve Primorske na Okroglici in o paničarskem početju italijanske vojske, ki je hrabra vselej, kadar ni nikogar blizu.

Ljudje so mu burno pritrjevali ter ga s plaskanjem in vzklikanjem večkrat prekinjali, ko je poudarjal, kako bi morali rimski imperialisti na vse drugačen način kakor pa na takega reševati svoje trlho domače gospodarstvo doma in svojo skrahirano notranjo politiko. Njim pa se je spet zahotelo tuje zemlje, kot da ne bi vedeli, da imajo zemlje dovolj doma, da je le treba razdeliti ve-leposestva in cerkvena posestva. Našo zemljo pa brani mogočna

vojska, za katero stoji vse jugoslovansko ljudstvo.

Dalje je govornik zagotavljal, da Jugoslavija ne bo nasledla italijanskim provokatorjem, ki si izmišljajo našo zasedbo cone B Tržaškega ozemlja. Za nas ni vprašanja cone B, pač pa postavljamo na dnevni red vprašanje pravic Slovencev v Beneški Sloveniji, Reziji, Kanalski dolini, v Gorici in v Trstu. Ti kraji niso bili nikdar italijanski in tudi nikoli ne bodo.

Ob koncu je naslovil še nekaj ostrih besed na tiste posameznike, ki skušajo po vatikanskih direktivah vnašati zmedo ter v kalnem ribariti. Toda mi smo z vatikanskimi hlapiči že obračunali in bomo tudi v bodoče ter smo jim za zmeraj preprečili zaslužnjevanje delovnih ljudi, kar je pač cilj te črne bratovščine.

Ko je zaključil govor, so ljudje dolgo navdušeno vzklikali Titu in partiji, nato pa sprejeli protestno resolucijo proti početju Italijanov na slovenski zemlji onstran meja. Jutri se bodo prebivalci iz Polja množično odpravili na Okroglico, da tudi s svojo prisotnostjo na močni manifestaciji poudarijo, kako se naše ljudstvo ne bo nikdar odreklo temu za kar smo prelivali kri.

PROLETER ZMAGAL V KOŠARKI

Sinoči se je končal košarkarski pokalni turnir v počastitev 35-letnice Zeleničarja. Najprej sta se srečali ekipi Branik - Slavija in je bil rezultat 51:37 (21:23). Tekma ni bila zanimiva in igralcem Slavije ni uspelo obraniti prednosti, ki so jo dosegli v prvem polčasu.

V tekmi za prvo in drugo mesto sta se pomerili moštvi Proleter (Zrečnjani) - Zeleničar (Lj.). Rezultat je bil 85:48 (34:19). Ta tekma je bila bolj živahna in je Proleter predvajal res lepo igranje ter si zasluženo osvojil pokal. Najboljši pri Proleterju so bili: Lovc (36), Mitja (22) in Radočič (13), pri Zeleničarju pa Zupančič (19).

PROLETER : ZELENICAR

29:24 (12:13)

V prijateljski košarkarski tekmi so se igralce domačega Zeleničarja po-žrtvovalno zoperstavljale drugi najboljše ženski ekipi v državi. Dobro so igrali Markovič, Pengov in Kays ter Lovc pri gostih.

ASK PRVI MED MLADINCI

Ujanik (Pulj) : Zeleničar 32:20 (15:15).
ASK : Slavija 53:45 (29:20).
Zeleničar : Slavija 53:37 (23:16).
ASK : Ujanik 68:31 (31:9).

PRED PRAZNIKOM NAŠE PRIMORSKE

»NIKDAR VEČ ITALIJE!«

je napisano na slavolokih

Iz koprškega okraja se bo udeležilo proslav na Okroglici okrog 6200 ljudi, ki bodo odpotovali v soboto, 5. t. m., v treh transportih do železniške postaje na Podgorju. Prvi bodo odpotovali borci, in sicer skupno 2080 bivših borcev in aktivistov. Ti bodo odpotovali od 10. do 11. ure zjutraj s kamioni in avtobusi iz Kopra, Smedele, Skocjana, Bertokov, Pobegevo, Čežarjev, Val-

dolte, Ankarana, Manžana, Izole, Kort, Malije, Portoroža, Svete Lucije, Svetega Jerneja, Strunjana, Pirana, Sečovelj, Nove vasi, Svetega Petra, Pomjana, Puč, Koštabone, Smarij, Gažona, Loparja, Boršta, Marezige, Babičev, Vanganela, Skofij, Dekanov, Svetega Antona in Socerba. Pridružili se jim bodo še ostali udeleženci iz občine Smarje in Marezige. Udeležence prvega transporta bosta odpeljala iz Podgorij na Okroglico dva vlaka ob 14. uri.

V drugem transportu, ki bo odpeljal iz koprškega okraja na Podgorje od 14.40 do 15. ure, bo okrog 2600 udeležencev iz šestih občin okraja. Te bosta odpeljala iz Podgorij dva vlaka ob 18. uri.

Tretji transport, ki bo odpotoval iz koprškega okraja od 21. do 21.30 ure, bo vozil še ostale udeležence in pa 426 pešcev. Udeleženci zadnjega transporta bodo odpotovali z vlakom iz Podgorja v soboto o polnoči in 30 minut. Verjetno bosta tudi za zadnji transport potrebna dva vlaka, tako da bo udeležence iz koprškega okraja prepeljala na Okroglico skupno šest vlakov. Poseben avtobus je rezerviran za invalide in za starejše, zaslužne borce.

Vsak transport bo spremljala posebna skupina bolničark Rdečega križa ter zdravnikov.

Istočasno, ko štab za udeležbo koprškega okraja na Okroglici vrši zadnje priprave za čimboljši potek prevozov, pa ves okraj dobiva praznično lice. Mesta in vasi so odeti v zastave, čez ulice in ceste visijo transparenti, ki izražajo razpoloženje ljudstva v teh dneh. »Nikdar več Italije«, »Naj žive partizanske brigade, ki so osvobodile Primorsko in Istro« in podobno piše na številnih transparentih, ki so jih prebivalci potegnili skoraj čez vsako ulico v Kopru in drugod. Vasi tekmujejo med seboj, katera bo imela lepše slavoloke. Skoraj v vsaki najmanjši vasi slovenske Istre stojita že po dva slavoloka. Na glavni cesti od rudarskega kraja Sečovlje pa do Skofij bodo kmalu končali gradnjo 30 velikih slavolokov, ki so najlepši, kar jih je

rodnikom 26 padlih borcev v Izoli, v petek pa pri Sv. Antonu. Koprski okraj pa je obiskala večera tudi igralska skupina IX. korpusa, ki je doživela sinoči nadvse pristrčen sprejem v Marezigah. Tudi po nekaj kilometrov daleč so prišli ljudje, da bi pozdravili pripadnike herojske igralske skupine, ki je med narodnoosvobodilno borbo v najtežjih pogojih prinášala borcem razvedrila in jim vtilvala vero v končno zmago. Danes popoldne je igralska skupina obiskala ankaransko zdravilišče. Bolnike, med katerimi je več bivših borcev, je igralska skupina razveselila s krajšim mitingom.

Celovečerni miting pa bo pridelila igralska skupina devetega korpusa nočoj ob 20. uri na Titovem trgu v Kopru. Za to partizansko prireditev vlada med slovenskimi in italijanskimi prebivalci Kopra največje zanimanje.

Pozdrav iz tujine

Danes ob 11. uri dopoldne je obiščel ljudski odbor Vipava prejel naslednjo brzojavko:

»Gospod župan, Vipava, Slovensko Primorje, Jugoslavija. Prosimo, predajte pozdrave predsedniku FLRJ od Slovencev in Hrvatov, Zivko Primorska! Vipavci.«

Telegram je bil odposlan iz Mogatšela (Vzhodna Afrika) dne 3. septembra ob 17. uri in je prispeel v Vipavo danes ob 10.55 uri.

OLO Vipava je sklenil, da bo brzojavko poslal predsedniku republike tovarišu Titi.

Gornja brzojavka je ponoven dokaz, da Primorci, ki jih je pritisk fašizma pognal s svoje zemlje v Vzhodno Afriko, tudi tam niso pozabili svoje domovine, da so tudi oni ponosni na uspehe svoje domovine ter da so tudi oni v duhu z nami na Okroglici, ko proslavimo spet praznik Slovenskega Primorja — desetletje obletnice priključitve Primorske k Titovi Jugoslaviji. J. O.

Roke proč od naše zemlje!

V četrtek zvečer je bilo v kinodvorani v Postojni zaradi provokacij italijanskih kredentistov na jugoslovansko-italijanski mejni veliko protestno zborovanje. V dvorani se je zbralo okrog 800 ljudi, katerim je govoril Branko Babič, ki je orisal zgodovino borbe primorskega ljudstva za priključitev k Jugoslaviji. Razen drugega je dejal tudi tole:

»Proč roke od naše zemlje, ki je prepojena s krvjo tisočev najboljših sinov naše domovine.« Govornika so vsi navzoči navdušeno pozdravljali. Ob zaključku zborovanja so poslali zborovalci protestno pismo Državnemu sekretariatu za zunanje zadeve, v katerem zahtevajo, da prenehajo Italijani na mejni s provokacijami.

V občinah postojnskega okraja je že vse pripravljeno za od-

hod na Okroglico. Nekateri pojdejo že v soboto, drugi pa v nedeljo zjutraj. Iz postojnskega okraja pojde na Okroglico 12.000 ljudi, in to največ iz občin Postojna, Ilirska Bistrica, Pivka in Dolane. Zelo lepo se pripravljajo za odhod v Knežaku, Pivki in na Rakeku, kjer pojdejo v skupinah člani sindikatov in člani Zveze borcev. Glede odhodov avtobusov, kamionov in vlakov je že vse urejeno.

Iz postojnskega okraja bo na Okroglico sodelovalo 270 pešcev in 110 godbenikov.

Množične organizacije so se zlasti izkazale pri okrasitvi posameznih krajev. Najlepše na Primorskem je okrašen Postojna. Od Planine do Razdrtega je postavljenih sedem slavolokov. V Postojni so kar štirje. Zlasti je lepo ponoči, ko so le-ti razsvetljeni. Tuji, ki vsak dan potujejo skozi te vasi, sprašujejo, na kakšno slavnost se pripravlja primorsko ljudstvo. L.

Samo v Ljubljani za Okroglico nad 20.000 prijav

Po dosedanjih podatkih je v Ljubljani že nad 20.000 prijav za proslavo na Okroglici. Samo s posebnimi vlaki bo na Okroglico odpotovalo nad 10.000 Ljubljancev, medtem ko se bo nadaljnjih 8000 odpeljalo tjakaj z avtobusi in kamioni. Vendar to število ni dokončno, ker prijave stalno naraščajo, vrhu tega pa med prijavitelji ni vseh tistih, ki se bodo odpeljali na Primorsko z drugimi prevoznimi sredstvi. Med prijavitelji za Okroglico je največ uslužbencev in delavcev, ki bodo potovali v skupinah, med posamezniki pa so povečini gospodinj, študentje in upokojenci. V. V.

Sežanski okraj ves v cvetju

Vse vasi sežanskega okraja so že teden dni praznično razpoložene. Vse vasi so okrašene z različnimi plakati in manifesti, kamor se človek obrne, povsod navdušenje in veselo razpoloženje, staro in mlado govori o velikem prazniku in veliki proslavi na Okroglici.

Zbor Kosovelove brigade v Stanjelu prejšnjo nedeljo in zbor Bazoviške brigade v nedeljo v Gornji Branici pa sta ljudi na Krasu tako navdušila za Okroglico, da je pri mnogih družinah problem, kdo naj v nedeljo ostane doma.

V okraju je postavljenih čez 50 krasnih slavolokov. V občini Sežana so jih postavili kar 12, v Dutovljah 6, v Stanjelu 3 itd. Mesto Sežana je že vse teden kar zavito z vencii in zelenjem, vsaka hiša tekmuje, kdo bo lepše okrasil svoj dom. Po mestu je razobešenih na stotine zastav. Elektro-podjetje Sežana je na griču postavilo velikansko peterokrako zvezdo na griču pod Planino, od kjer bo svetila daleč čez državno mejo na ozemlje cone A do Opčin. Vse izlože trgovin so okusno okrašene. Mesto je ozvočeno. Po vaseh so kar naprej množični sestanki. Novice o italijanskih provokacijah na naših mejah sprejemajo naši ljudje s posmehljivim zaničevanjem.

Iz sežanskega okraja bo v dneh 5. in 6. vozilo 12 posebnih vlakov, in sicer 8 vlakov v soboto popoldne in zvečer, 4 pa zgodaj zjutraj v nedeljo. Do sedaj je prijavitelj čez 10 tisoč udeležencev, prijave pa se še nadaljujejo. V Sežani z velikim zanimanjem pričakujejo nastop 100 članskega pevskega zbora »Srečka Kosovela« prekomorskih enot NOV, ki bo nastopil v soboto zvečer na velikem Mahorčičevem dvorišču na prostem. V soboto se bodo zbrali borci Kosovelove brigade po bataljnih v vaseh Pliskovica, Kobljeglava in Gabrovica. Borci Bazoviške brigade pa v vaseh Stjak, Kobdilj in Ponikve. Po-

polodne bodo marširali na železniške postaje v Dutovlje in Stanje, od koder se bodo korporativno z vlakom odpeljali z godbo na čelu na Okroglico. J. V.

Nad 400 tabornikov pojde na Okroglico

Dosedaj je prijaviilo svojo udeležbo že okrog 400 članov Zdruzena tabornikov Slovenije, prispelo pa bo tudi 30-40 izvidnikov iz Beograda, 26 iz Sarajeva, 20 iz Opatije, 15 iz Makedonije i. dr. Vendar niso še vse enote sporočile dokončno število udeležencev, posebno je nerazumljiva pasivnost enot iz Maribora in Tržiča, za katere še dosedaj ni znano ali se bodo udeležili zleta in proslave na Okroglici.

Prve skupine tabornikov že odhajajo na Okroglico. Tako v prvi vrsti pripravljalni vodi, ki bodo pripravili vse potrebno za ureditev zletnega tabora, ki bo v bližini slavnostnega prostora, mladi taborniki iz Sevnice pa so že dva dni na poti s kolesi, s katerimi bodo prispeli na Okroglico.

Zlet se bo pričel že v soboto dopoldne, ko bodo prispeli na Okroglico že vse enote. Zvečer ob 20. bo slavnostni taborni ogenj s peštrim programom in razvitjem zastave Zdruzenja tabornikov Slovenije, kateri bo botroval tov. dr. Jože Potrč.

Izšla je knjiga: »Primorske brigade«

Ceprav je bilo o borbi primorskega ljudstva proti fašistični tiraniji in kesneje o udeležbi primorskega ljudstva v narodnoosvobodilni borbi precej napisanega, doslej še ni bilo mnogo napisanega o brigadah na Primorskem ozemlju, ki so spadale pod tedanji IX. korpus. Zato se je Pripraviteljni odbor za proslavo desetletnice ustanovitve Primorskih brigad odločil, da izda ob tej priliki knjigo, ki naj bi vsaj v glavnem prikazala borbe in delovanje brigad na Primorskem.

Ceprav je bil čas za izdelavo te knjige dokaj kratek (saj je bilo potrebno materialne stvari poslati po nekdanjih dokumentih iz NOB), je v tem tednu izšla knjiga z naslovom »Primorske brigade«. V tej knjigi, ki obsega 96 strani realnega formata in ima 90 ilustracij oziroma dokumentarnih fotografij posameznih par-

tizanskih enot na Primorskem, so objavljene glavne borbe in delovanje naslednjih primorskih brigad: XVII. SNOUB Simona Gregorčiča, III. SNOUB I. Gradnika, VII. SNOUB Fr. Prešerna, XVIII. SNOUB Bazoviška, XIX. SNOUB Srečka Kosovela, XVI. SNOUB Janka Premrla-Volka, Artilerijske enote in artilerijska brigada IX. korpusa, II. brigada VDV. Tržaška brigada, Prekomorske brigade in članek »Osvoboditev Slovenske Benečije«, v katerem so opisane zadnje borbe enot na tamkajšnjem ozemlju, ki so spadale pod Operativni štab za zahodno Primorje (OSZP). Na koncu pa je priložen še krajši sestavek o igralski skupini IX. korpusa.

Knjigo »Primorske brigade« bodo na proslavi v Okroglici prejeli tisti borci, ki so se borili v primorskih partizanskih brigadah.

GOSPODARSKE AKTUALNOSTI

Obtoženi brez krivde!

Tovarna šamota v Arandjelovcu zahteva večmilijonsko odškodnino od rudnika glin

Spor med tovarno šamota in rudnikom ognjevdzdrne glin v Arandjelovcu se je zaostрил do takšne mere, da iščejo v enem in drugem podjetju le še čim močnejše dokaze za arbitražno sodišče. Ko pa se samo malo spoznamo s temi dokazi, se nam takoj vsiljuje vprašanje: ali je bilo sploh potrebno, da pride spor med obema podjetjema (ki imata upravi v isti zgradbi) pred arbitražo.

RUDNIK TEGA NE PRIZNAVA

Tovarna šamota je največji potrošnik ognjevdzdrne glin in ima z rudnikom pogodbo za dnevno dobavo 172 ton glin. Do 3. maja letos so dobave potekale normalno. Od tedaj pa so se do 1. julija zmanjšale, kar je po trditvah uprave tovarne povzročilo izgubo 4 in pol milijona dinarjev. Zaradi pomanjkanja surovine so morale peči stati neizkoriščene. Tovarna zdaj zahteva od rudnika povračilo škode — po arbitraži.

Toda rudnik tega ne priznava. V upravi rudnika trdijo, da je uprava tovarne večkrat pisмено in ustmeno zahtevala ustavitve dobav, češ da so skladišča glin polna, »tako da ne morejo predelati vseh količin«. Tovarna se tudi ni pravočasno zanimala, da bi dobila v pogodbi določene količine glin. To vsekakor ne bi bilo težavno, saj je uprava rudnika in isti zgradbi, samo eno nadstropje nižje. Če bi tovarna to zahtevala, pravi jo v upravi rudnika, bi dobila naročeno gline pravočasno, saj je rudnik že prej posloval tako, da je ustavljal dobave drugim kupcem, ša-

mo da bi ustregel tovarni. Za to so na razpolago tudi dokumenti. Do zmanjšanja količin dobavljene glin je prišlo tudi zaradi neugodnega vremena, ko je bilo kopanje glin otežkočeno.

DRUGI SPOR

V istem razdobju je prišlo med obema podjetjema še do drugega spora. Tovarna trdi, da je bila dobavljena glina slabše kakovosti kakor prej. Rudnik je namreč dobavljaval glino, ki se topi pri temperaturi 1690°. V pečeh za šamotno opeko pa se lahko zgodi, da pride pri dvigu temperature samo za nekaj stopinj do tega, da opeka razpade, ker se stopi glina.

Da bi se tovarna izognila poslabšanju kakovosti šamotne opeke, je bila prisiljena oplemenititi glino z belim boksitom ali z glinico, kar je podražilo proizvodnjo za 4000 din pri toni. S tem je imela tovarna škodo in zato zdaj zahteva povračilo od rudnika, kar znesne prav tako nad 4 in pol milijona dinarjev.

Toda v upravi rudnika zavračajo to zahtevo tovarne. In zakaj? Rudnik v tem času ni imel svojih laboratorijskih naprav za ugotavljanje kakovosti glin in se je moral naslanjati na analize v laboratoriju tovarne. Tovarna pa je kasno reklamirala slabo kvaliteto, tako da je bilo težko ugotoviti, kakšni so razlogi, da je prišlo do poslabšanja kvaliteten izdelkov.

Po vseh teh ugotovitvah se zdi, da je rudnik obtožen brez dejanske krivde in da bi se spor lahko rešil brez arbitraže.

D. Jovanović

ANKETA »BORBE« O GOSTINSTVU

»Cene so lahko nižje in realnejše«

Odgovor direktorju hotela »Toplice«

Voditelj gospodarsko-računskega sektorja hotela »Palace« v Zagrebu Stjepana Mekota nam je poslal članek, v katerem odgovarja direktorju hotela »Toplice« Maksimoviču v zvezi z njegovo diskusijo o anketi o dnevnih kalkulacijah v restavracijah. Mekota se ne strinja z Maksimovičem, češ da so cene gostinskim uslugam realne, četudi so visoke, ter v svojem članku trdi, da bi bile lahko nižje.

»Na cene v gostinstvu vplivajo vsekakor višina akumulacije, stroški električne energije, plina itd. Gostinstvo plača v raznih primerih višje tarife, kakor široka publika. V Zagrebu n. pr. plača gostinstvo znatno višjo tarifo za električni tok in druge usluge.

Vendar moramo navzlic temu tudi sami v našem poslovanju rešiti vrsto problemov in slabosti.

Gostinstvo še danes stoji prekrizanih rok in ugotavlja kratko in malo, kakor direktor Maksimovič, da v sedanjih pogojih ne more nuditi tudi takih cen, ki bi bolje ustrezale proračunom gostov.

S tem se jaz ne strinjam.

Maksimovič priznava, da je od tisoč abonentov, ki so se pred dvema letoma hranili v njegovih dveh restavracijah, ostalo vsega 150 abonentov in sam trdi, da je vzrok temu visoka cena jedilom. Vendar meni, kakor sploh velik del gostinstva, da se to stanje ne da popraviti.

Pa vendar ni tako!

Dejstvo je, da precejšen del gostinstva obratuje z izgubo zaradi čisto subjektivnih razlogov, ki bi jih v večini primerov lahko odstranila podjetja sama. Analiza kalkulacije, ki jo postavlja tovariš Maksimovič in je v svojem bistvu tipična za največji del gostinstva, kaže, da je zasnovana »na dejanskih stroških«, ki jih izkazuje podjetje, pa vendar ni — pravilna.

Kalkulacija kaže, da nabavlja podjetje meso po cenah, kakor jih plača gospodinja, ko kupuje na drobno. Vendar je dejstvo, da bi gostinstvo na te cene »na drobno« lahko dobilo rabat oziroma bi doseglo vsaj 10% nižje cene od tistih, ki jih zdaj plačuje, kajti velepotrošnik, ki vsak dan kupuje na stotine kilogramov mesa, vendar lahko doseže nižje cene, kakor gospodinja. Ekonomičnejši nakup bi pomenil za vsako gostinstvo podjetje precejšen prihranek in bi lahko omogočil kalkulacijo s cenami surovin, ki so vsaj za 10% nižje od tistih, na podlagi katerih določa danes svoje cene.

Nesporno je, da se lahko pri režijskih stroških podjetja dosežejo znatni prihranki. Pri boljše izkoriščanju zmogljivosti obrata ti režijski stroški ne bi smeli presežati 8% od kosmatih dohodkov.

Nikakor ni treba, da bi plače osebja predstavljale — kakor je to danes zaradi prevelikega števila osebja v neizkoriščenih kapacitetah — 160 din od vsakih prejetih 1000 din, kakor to kalkulira tovariš Maksimovič. Iz izkušenj mnogih restavracij, ki imajo boljši promet ter bolje razmeščeno in izkoriščeno osebje, vemo, da se za plače računa 12%.

Družbeni prispevek (akumulacija in skladi) znaša 55% od plač, vendar ne smemo pozabiti, da ostane 10% tega prispevka podjetju za prosto razpolaganje. Zakaj ne bi podjetje začasno znižalo cene in povečalo število gostov s tem, da kalkulira 45% prispevka, zlasti ko je vkalkuliralo tudi 8% za amortizacijo, kar je dovolj za obnovo in popravilo osnovnih sredstev.

Kakor je znano, se od 1. januarja letošnjega leta ne plača več prometni davek na jedila (razen na slaščičarske izdelke) in se zaradi tega tudi ne more kalkulirati.

Rezultat take pravilne kalkulacije bi bil, da se poceni kos mesa za zrezek za 50%.

Mislim, da bi bili gostinski obrati ob nižji ceni izkoriščeni za 90 in še več odstotkov bolje in da bi bila v tem primeru marža, računana na stroške materiala in prelelave, za 50 do 60% nižja.

Vrtimo se v krogu

Tako se vrtimo v krogu. Z zmanjšanjem števila gostov se zmanjša izkoriščanje zmogljivosti. Povečuje se marža, ki povzroča podražitev jedil. Podražitev hrane pa vpliva v smeri zmanjšanja prometa itd.

Naj še omenim primer iz hotela »Palace« v Zagrebu. Ko smo postavili pravilni normativ za kavo smo dobili možnost znižati ceno kavi za 15% pri nespremenjeni kakovosti. Osebe se je v začetku upiralo, ker ni moglo več brezplačno piti kave, vendar je hitro spoznalo, da je to ukrep, ki prinaša koristi vsemu kolektivu.

V avgustu 13.669.000 din vplačilo za mestno posojilo

Po podatkih Mestne hranilnice ljubljanske je bilo v avgustu vplačanega 13.669.000 din mestnega posojila. Do pred nedavnim je bilo skupaj prodanih za 52.538.000 din obveznic. Med najboljimi plačniki so še zmerom sindikalne podružnice trgovinskih delavcev, medtem ko trgovska podjetja sama prepočasno vplačujejo dane obveznosti.

Opaziti je, da se za vpisovanje mestnega posojila vse premalo zavzemajo Sveti proizvajalcev in ljudski odborniki, čeprav so le-ti najbolj poklicani, da podprejo terenske organizacije SZDL v tej humani akciji. V.

Ivo Subić: Ob partizanskem ognju

Pred novo likovno sezono v Zagrebu

Dokončno smo opustili prakso, da bi vsa naša likovna dejavnost predstavljala izključno le z velikimi in šablonskimi revijalnimi in kolektivnimi razstavami. Le kot izjema je bila v prvih letih po osvoboditvi kaka skupinska razstava, a samostojne razstave so bile redke. V zadnjih sezonah pa se razvija živahna, bogata in pestra likovna dejavnost, ki se razširja v številne smeri in koncepcije.

V naslednji likovni sezoni bomo lahko v Zagrebu videli mnogo tujih in domačih likovnih razstav. Največ bo samostojnih razstav. Med njimi najznamenitejši likovnih umetnikov. Razstave tujih razstavljalcev bodo še nadalje pretežno le revijalne. Izmed tujih razstavljalcev bo le en avtor samostojno razstavljaval (Tošusaja Sarakua). Za samostojno razstavo so se deloma dogovarjali tudi z znanim sodobnim angleškim kiparjem Henryjem Moorom.

Omeniti moramo neko pomanjkljivost našega likovnega življenja. V Zagrebu so še vedno razstave le zagrebških mojstrov.

razmerah, kot so zdaj, zagrebško občinstvo seznanja z vrsto tujih mojstrov, uspehi nekaterih najboljših domačih mojstrov pa mu ostanejo neznan.

Od domačih kolektivnih razstav bomo videli razstavo »100 listov jugoslovanske sodobne grafike« iz zbirke Komistije za kulturne stike s tujino. Samostojne razstave bodo imeli letos slikarji Handja, Svečnjak, Z. Hegedušič, Pajalić, Jelić, Sohaj, Simaga, Stranić, Zevšavar in Veža. Za naslednje leto so se prijaviли: Gliha, Djamonja, Kinert, Smokvina, Vrtačnik in Postružnik. Ze povrni pogled v ateljeje teh umetnikov upravičuje upanje, da se nam približuje presenečenj polna sezona, ki bo morala nujno najti odmev tudi v polemiki. Obeta se osvežen in prečiščen Postružnik, Djamonja, drzen v poenostavljenju risbe, in eksperimentator Svečnjak. Predstavlja se nam bo doslej neznan, a odličen akvarelist Smokvina in Gliha, čigar dolgoletno likovno molčanje vzbuja zanimanje.

Minula sezona je bila s svojimi 38 razstavami zlasti močna v razstavljalni dejavnosti po naših podjetjih in kulturnih domovih. Upajmo, da bo ta program neposrednega sodelovanja delovnega ljudstva v likovnem življenju v naslednji sezoni znatno razširjen in obogaten.

Med tujimi razstavami sodi na najvidnejše mesto razstava fran-

coske tapiserije od srednjega veka do danes. Razstava bo zajela časovno razdobje od srednjega veka z znanimi gobelini o apokalipsi in znano »Damo z enorogom« do sodobnih mojstrov tapiserije Lurčata, Gromaira in Matissa, ki so bogato tradicijo preželi s sodobnim likovnim jezikom.

Ta reprezentativna razstava je zdaj šele v načrtu. Pred nedavnim so jo otvorili v Palazzo Venezia v Rimu. Razvoj francoske tapiserije predstavlja na tej razstavi 70 prvorazrednih del.

Ni manj zanimiva bo razstava Tošusaja Sarakua, »najskrivnostnejše osebnosti japonskega slikarstva«. Cenijo jo kot njegov vrhunski uspeh v grafiki. Ta slikar, čigar ustvarjalno obdobje obsega vsega deset mesecev med 1794. in 1795. letom, je zapustil le 140 barvnih lesorezov, ki pa so ga uvrstili v vse svetovne umetnostne zgodovine.

V letošnji sezoni bo v Zagrebu razstava sodobne švicarske grafike. Zajela bo razdobje od najstarejšega Amieta do skupine najmlajših grafikov, pristajajo pariške šole, od postimpresionizma do nadrealizma in od najplivnejšega nemškega impresionizma.

Zal ne bo mnogo že prej določenih razstav. Zato pa bodo doslej nenajavljene presenetile likovno občinstvo. Okvirni načrt priča o zelo bogati in pestri likovni sezoni. J. D.

Tone Kralj: Sejalce

Premalo imamo likovnih stikov z beograjskimi, ljubljanskimi in ostalimi likovnimi središči. Ta osamitev korenini predvsem v finančni plati gostovanj. Privedejo samostojne ali skupinske razstave terja znatna finančna sredstva, zagrebško likovno tržišče pa je znano kot dokaj slabo. Zaradi velikega zanimanja zagrebškega občinstva za nekaj naših najboljših mojstrov iz ostalih republiških središč pa ta komercialni moment ne bi smel imeti odločilnega pomena in postati nepremostljiva ovira. Rešitev tega problema bi morali morda iskati v ULUH, ali pa bi ga poizkušali urediti z gmočno pomočjo zagrebških industrijskih podjetij. Kotovo bi razstave mojstrov, kot so na primer Konjović, G. Stupica, Čelebonović, Lubarda, Maskareli ali skupina mladih beograjskih grafikov, vzbudile veliko zanimanje. To je vprašanje, ki ga je treba hitro urediti, ker se v takih

Emil Lucka: „Spanska inkvizicija“

Te dni izide v mariborski založbi »Obzorja« prevod znane knjige o španski inkviziciji, ki jo je leta 1926 objavil avstrijski pisatelj, filozof in znanstvenik Emil Lucka (naslov v originalu: »Torquemada und die spanische Inquisition«). V knjigi je prikazana najbolj mračna doba v zgodovini katoliške Cerkve, ko se je le-ta poslužila srove, najbolj krute metode seziganja živih ljudi, da bi — tako je trdila — zatrla krivovestvo.

Spanska inkvizicija je mogoče razumeti le, če poznamo špansko politično in nacionalno predzgodovino. Emil Lucka, pisec knjige, je to v svojem delu tudi opisal, čeprav nekoliko po vrhu. Da bi izpopolnilo to vrzel, je uredništvo dodalo knjigi še predgovor P. Bihalja, ki kratko, a nazorno osvetli tudi to dobo, tako da dobi bralec potrebno kontinuiteto s celotnim delom.

Inkvizicija je imela za glavno nalogo odstraniti vse krivoveste ter ohraniti enotnost in čistost katoliške Cerkve pri vseh prebivalcih Iberijskega polotoka. »Krivoveste« pa v Španiji ni bilo malo, kajti Španija je imela med svojimi prebivalci še veliko število Mavrov ter Židov. Ker so bili ti zelo bogati, se je seveda šlo tudi politični oblasti — predvsem kralju Ferdinandu in naslednikom — da se teh ljudi znebi ter da sama zase ogromno bogastvo. K temu je pri pomogla Sveta inkvizicija, imela je pri tem fizičnem uničenju svoj levi delček. Imela pa je tudi načelnika, ki bi bil vreden primerjave z največjimi krovniki Španskega. To je bil domnikane Thomas de Torquemada. O njem piše Emil Lucka med drugim tudi naslednje:

»V šloveski zgodovini se vedno znova porajajo take osebe: ljudje nepojmljivo močne volje, nerazumljive morda zato, ker je uperjena na en sam predmet — na njihovo fikšno idejo... To so ljudje, ki s silo skopijo svoje mišljenje in čustvovanje tako, da vse svoje življenje razmišljajo o samo eni edini misli, da hočejo samo eno edino dejanje.«

Knjiga Emila Lucke je pisana objektivno ter sloni na preverjenih znanstve-

nih podatkih, v kolikor jih je bilo mogoče v toku časa zbrati. (Sveta inkvizicija je namreč večino svojega arhiva uničila.) Vendar pa pisatelj kljub temu ni mogel skriti svojega osebnega stališča, namreč svojih simpatij do preganjancev ter obsodbe preganjalcev. Toda kdo bi mogel ravnati drugače? Komaj kak zakrknjen verski fanatik ali človek z brutalno naravo, ki nima s šloveskim humanizmom in etiko ničesar skupnega. Založba »Obzorja« je knjigo izdala v svoji »Poljudno-znanstveni knjižnici« kot tretji zvezek. Tiskanih je bilo 2000 primerkov. Prevedel jo je lepo J. K., oprema pa je delo arhitekta Jaroslava Černigoja. F. S.

VRAG VZEMI SLAVO

Osnovni motiv tega filma predstavlja zaplet med mladim profesorjem orientalskih jezikov in lepo tajnico nekoga diplomata. Od tu se potem dejanje prenaša na druge kraje in osebe, glavno besedo v zgodbi pa ima »dobri hudič«, ki spreminja nesrečne profesorja, ki bi si rad pridobil ljubezen lepe Ellen, po vrsti v opernega pevca, boksarskega prvaka in Elleninega šefa. Ko pa se zjutraj zbudi, vidi, da so vse bile le sanje, iz katerih pa se spozna, da ga Ellen ljubi. In končno popoln happy-end.

Razvlečeno dejanje sicer kaže, da je režiser hotel s filmom veliko povedati, kar pa mu ni uspelo. Tudi satira na delo OZN je podana zelo površno, duhovito pa so izbrani liki predstavnikov nekaterih držav, posebno Italije in ZSSR, čeprav ta del nima nobene zveze s prejšnjim dejanjem filma. Tudi profesionalizem in menažerske nakane v športu so že davno poznane stvari. Najboljši je glasbeni del filma, medtem ko v ostalem sploh ne vemo, kaj so hoteli izdelovalci z njim povedati, pa čeprav je posnet v dveh verzijah, angleški in italijanski, in čeprav so se v njem zbrali igralci treh kontinentov. m-g

B. Jakac: Partizanski stražar

„GOSPODIČNA JULIJA“ na filmskem platnu

Svedski film je v dobi nemega filma pod vodstvom režiserjev Victorja Sjöströma, Mauriza Stillerja in Ivana Hedquista ustvaril umetnine, ki so s svojo izvirnostjo in realizmom zasenčile celo znana dela tedanjih velikih svetovnih produkcij. Zakaj? Največ zato, ker je Svedska jemala snov za svoje filme iz vsakdanjega življenja. Večina njenih filmov je bila smemana zunaj, kajti Svedski skoraj beže iz ateljejev k mrzli in mrki, s pa svoje čarobni skandinavski naravi. To je bila zlata doba svedskega filma. In rezultati niso izostali. Medtem, ko ima nemški filmski impresionizem še dolga leta le značaj študija in je vplival samo na francoske filmske avangardiste, je svedski film te dobe vplival na večino poznjših filmskih ustvarjalcev. Veličino svedskega filma sta tedaj priznavala celo Eisenstein in Pudovkin, saj je odigral veliko vlogo v oblikovanju umetniških osebnosti mladih ruskih filmskih delavcev. Le da so Rusi šli še dalje, na kar je zelo vplivala revolucija, ki je Svedsi niso nikdar doživeli.

Leto 1923 pa pomeni konec uspehov svedskega filma, ki potem do konca druge svetovne vojne doživlja kulturni molk. Sele tedaj ga poskušajo zopet oživiti in pojavijo se imena, med katerimi sta najbolj znani: Alf Sjöberg in Ingmar Bergman.

Alf Sjöberg dela pri filmu že dolgo. To je poleg I. Bergmana najznamenitejša osebnost sodobne svedske kinematografije. Odlično pozna zakonitosti filmskega izražanja, a predvsem nordijskega človeka in lepote daljnega Severa, ki ga pričara na platno v vsej njegovi lepoti in pri tem namesto čopiča uporablja filmsko kamero. Kot v filmu »Mzlice« (Hets, 1942) je to dokazal tudi v »Gospodični Juliji« (Fröken Julie, 1950). Izdelanem po istoimenski drami svedskega pisatelja Augusta Strindberga.

August Strindberg, eden najznačilnejših pisateljev na prehodu iz 19. v 20. stoletje, je dolgo taval od smeri do smeri, predno se je prusil v naturalizmu. »Gospodična Julija« je nastala v letu 1888, tedaj, ko se Strindberg drugič in to pot za dalj časa oprjel naturalizmu. In prav klasičen primer Strindbergovega psihološkega naturalizma je »Gospodična Julija«, v kateri je obdelal problem socialnega dviga in padanja, problem višjega in nižjega, boljšega in slabšega, možkega in ženske. V svojem eseu o »Gospodični Juliji« piše: »... Usodo gospodične Julije sem motiviral s celo vrsto vzrokov: s temeljnimi instinkti njene matere, z napačno

Slavnostna izdaja „Partizanskega dnevnika“

Ob proslavi ustanovitve Primorskih brigad na Okroglici in priključitve Primorske k FLR Jugoslaviji je namesto »Primorskih novic« izšla slavnostna številka »Partizanskega dnevnika«.

Številka ima 48 strani malega formata in prinaša opise borbe primorskih brigad za svobodo Primorske, opisuje boje za Trst, opisuje svetle zmage nad fašističnimi krvniki in temna izdajstva domačih izdajalcev. V teh opisih beremo o veliki poštvovalnosti naših ljudi v boju za svobodo in o brezemjni veri v končno zmago.

Poleg opisov pa prinaša številka čez 60 slik iz teh bojev, kjer vidimo, kako partizanski borci jurjajo na sovražnika ali pa se veseli vračajo iz borb, ko so sovražnika potolkli ali likvidirali njegovo postojanko.

To slavnostno številko, ki je izšla v pomnoženi izdaji, dobite pri vseh prodajalcih časopisov in tudi v Celju, Mariboru, Kranju in Novem mestu.

Vsi naročniki »Primorskih novic« bodo tokrat dobili namesto »Novic« »Partizanski dnevnik«.

Izmenjava filmov z Indijo

Indijski film »Dva akra zemlje«, ki ga niso utegnili predvajati na filmskem festivalu v Benetkah, je indijska delegacija predvajala naknadno novinarjem in filmskim uvoznikom. Po tej predstavi se je jugoslovanski delegat Djordje Babić razgovarjal o možnostih izmenjave filmov med Indijo in Jugoslavijo. Pričakujejo, da se bodo medsebojni filmski stiki začeli z nakupom filma »Dva akra zemlje«, oziroma z zamena-vo le-tega za naš film.

z vzgojo po očetu, z njeno lastno naravo, z zaročencevo gestujico na slabotne, degenerirane možgane, z daljnimi in bližnjimi, s prazničnim razpoloženjem na kresni večer, z očetovo odsotnostjo, z Julijino mesečno boleznijo, s stikom z živalmi, z razburljivim učinkom plesa, z nočnim mrakom, z močnim učinkom svetle in napolne s slušanjem, ki njo in možkega spravi skupaj v skrbi sobi in še z razburljivo vailjivostjo tega možkega...

Mnogovrstnost teh motivov je presrejšivo prenesel na platno režiser Alf Sjöberg, le s to razliko, da je v filmu prenesel poudarek na otroška leta Jeana in Julije in se zaradi tega neprenehoma vračal iz sedanjosti v preteklost.

Prirozniče zgodbe je dvorec švedske velikaša v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, v mamljivih kresni noči, ko vse ljudstvo s plesom proslavlja začetek poletja. In ta noč tako vpliva na Julijo, grofovske hčer, da prične svojo divjo in nerazumljivo ljubezen vsiljevati Jeanu, lakajku svojega očeta. On jo popolnoma izrazi in potem obupano in preplašeno nagovori, naj ukrade očetu denar in z njim pobegne, kar ona tudi stori. A tik predno pobegneta, se vrne grof, njen oče, in ko ona vidi, da ne more več ne pobegniti, ne se osramočena in onečaščena vrati

in Ingmar Bergman.

Taka razdelitev filma, kot jo je v svojem filmu uporabil Alf Sjöberg, je nenavaden način režije. Sjöberg je vedno najboljši tam, kjer je igra najbolj občutljiva. Š čarovniško močjo je pričaral atmosfero severne kresne noči, ki s svojo toploto, glasbo in pohnitni, sladostrastnim pretepom pijanih ljubimcev prodira globoko v skrivnost temnih sil erotike. Vendar včasih, uporabljajoč nekatere odraje poze, v malenkostih zaide v melodramo. Njegove scene zapeljevanja v »Gospodični Juliji« so pravi tour de force nasilnosti in izrazitega simbolizma, ki nas odvrača, a obenem vabi, svati in uči. Prav tako nas ta film tudi potara, film, v katerem se pod trdim skandinavskim soncem menjava fotografija pohote z baržunastim mrakom srebrne noči skandinavskega poletja.

Iznajdljiv in popolnoma siguren je v moralnih problemih, ki jih obravnava v svojih filmih je odličen arhitekt virtualnih scen in v nekaterih filmih tako življenjski in močan, da jih upravičeno imenujemo »koncerte kamere«.

N. Pirnat: Avtoportret iz internacije

Maher-Golobč

put k sprostitvi najglobljih nagnenj. Tu potrebujejo ljudi, ki bi povedali, kaj so doživeli. Začel je pisati. Sprva še okorno, čeprav z znanostom. Nov čas je imel nove potrebe. Zazijale so vrzeli v izobrazbi, kajti zakonitosti, pobrane na gradbeni šoli, so bile slabo orodje zanjet Vrzel je bilo treba izpolniti, pa sta tako postali njegova nova strast: študij in knjige. Splet so sledila naporna leta, a zdaj v zadovoljstvo. Globoko neke pa se je ob vsakdanjem delu oblikovala lastna beseda, ki je morala biti izgovorjena. In postelj je kmalu prevladovala vsega človeka.

S svojo izpovedjo je hkrati oral ledino za zdaj že, kar lepe ravni izvirne slovenske radijske igre in drame, kateri domača kritika žal nasploh pripisuje premalo važnosti, da bi ji v primeri s teatro posvetila tudi dovolj pozornosti. Pravzaprav paradoks, ko je tako na dlani, da je območje radijskega vpliva dosti širše... Vendar ta literarna vrst, pri nas še tako mlada, da se je zrel pisatelj sploh ogiblje, kakor nikjer več v svetu, in jo zato po silj potreb goje predvsem radijski ljudje, tudi V. Ocvirka ni mogla povsem prevzeti, čeprav je imel zanj že dovolj spretno pero. Zadnji problem, ki ga je obdelal za radio, še ni bil do vseh možnosti izžerpan ne v globino in ne v širino. Zato je problem »Ko bi padli oživali« — razširjenega in poglobljenega — prenesel na oder. Tam se bo z njim srečala tudi naša kritika v obliki, ki jo — kakor smo rekli — ne podcenjuje tako kakor radijsko.

S temi vsticami nimamo uasmena posebi na njeno področje niti a tem, če ob pripravah za krstno predstavo

zaupamo našim bralcem sodbo, ki jo je izrekel o delu njen prvi režiser Stane Sever: »Smatram, da je Ocvirkov dramski prvenec.« Ko bi padli oživali« toliko kvaliteto in zrelo delo, da brez vsakega pridržka spada v poklicno gledališče. Odlika njegove drame je predvsem v izvirnosti in dosledno grajenih značajih oseb, ki v drami nastopajo, tako, da prvo njegovo delo da slutiti še velik razvij Ocvirka kot dramatika... Prav ti »značajni« pa bodo trd oreh za oblikovalce oseb. Severjeva osnovna zahteva, naj oblikovalci predstavijo človeka naravnega, kakršen je v resnici, je morda tudi najtežja, pa je zato razveseljivo, da se je ves kolektiv z vso ljubeznijo oprjel izdelave v tem smislu. Eden izmed glavnih akterjev v tej drami, kmet Triep, ki ima na vesti partizanskega patrolje, je sicer v zrelih rokah igralca Franceta Presetnika, ki pa prizna, da mu je »vroče v Trlepovi koži«. A to menda le zato, ker se je v njem nekdanji partizan kot igralec preoblekel v Trlepa, zavratnega mozarca partizanske patrolje. In Ocvirk-avtor ljubosumno spremlja svojega Nezanca (v zdaj prvi večji vlogi Angela Arčona), kako po sledi izginule partizanske patrolje zavije v Trlepovo hišo (scena inž. Ivana Pengova) in kot nekdanji spogledljivca s poklicem igralca ki le-temu najraje iztrgal iz rok nitke in jih kar sam zategnil, da bi izprašal vest Trlepom, jih prišlih na kolena k izpovedi krivde in k pokori... Kajti, kakor pravi Nezanec na kraju: »Svet naj ne pozabi, da padlim ni vseeno, za kaj so dali življenje.« Nark.

„V IMENU PADLIH...“

Pred premiero izvirne drame Vasje Ocvirka 12. t. m. v ljubljanskem Mestnem gledališču

Nekako hkrati z dnem, ko bo vse slovensko ljudstvo praznovalo 10. letnico vsajše Primorskih Slovencev, nam obeta tudi ljubljansko Mestno gledališče dogodek s tem, da bo odprla vrata svojega kulturnega doma z uprizoritvijo nove izvirne slovenske drame, katere vsebina posega nazaj v tiste velike in težke čase, ko so padle žrtve za boljše bodočnost ljudstva, in je hkrati z njim padla tudi kakšna gnušno krivda na vest tega in onega.

Vasja Ocvirk

V imenu tisočev žrtve je bila zapisana besed, ki jo bomo slišali z odra v drami »KO BI PADLI OŽIVELI...« Z njo se bosta predstavila pravzaprav kar dva debutanta: poleg pisca Vasje Ocvirka še prvak SNG Stane Sever kot režiser.

Prijatelj v zasebnem življenju sta se tu sošla pri resnem delu ustvarjalcev osebnosti, ki so zrastle z domačih tal v času, ko smo z žlahtno krvjo svojih najboljših sinov pisali nepozabne strani naše zgodovine. »Kaj bi dejali, ko bi oživali tisti, ki so padli?« se nujno vpraša danes v svojem odskem prvencu Vasja Ocvirk, eden tistih borcov, ki so ostali, da bi pričali.

dela za radijski program, s katerimi si je utrdil svoje ime: od radijskih reportaž pred vsem iz partizanskega življenja, ko je obujal svoje veselo in žalostne spomine, pa preko zavzetega dramaturga predvsem Čankarjevih, Tavčarjevih in Bevkovih del do samostojnih izpovedi o problemih, ki mu izza najbolj razgibanega obdobja njegovega življenja — par-

tizancišne — silijo pod pero v radijskih delih »Ob šestih po zmagi«, »Živi in mrtvi«, »Ko bi padli oživali« (prevredeno tudi v arbohrvaščino za oddaje Radia Zagreb), »Petrolejka se ziblje«, »Avioni, avioni!« in najnovejših — že izven partizanske tematike: »Pomoč Bergmandelca« in »Prikovani Peter Klepec«.

Beseda o zibki morda drži, morda pa tudi ne. Kajti vsaj pot od nje do imena je bila tako dolga, da je sam, kljub mladosti, večkrat pomislil, ali ni morda že prestar, da bi šele začel... To in ono mu je stalo na poti do njegove najgloblje zavzetosti: ko bi bil rad izpovedal, kar je sam mislil in občutil.

Od akorje lačnega marijaniškega dečka, kateremu je prefektovo ravnilo kaj slabo ravnalo šolske pohode v antično kulturo, je rasel v fanta iz predmestja, ki je nekaj zato, da bi šimprej zaslužil svoj kruh, dobro pa iz nerazumevanja za njegovo najbolj vroče željo po udeleževanju nezainteresiran posedal po klopih gradbenega oddelka obrtne šole. Zares izgubljen letal Kajti če ga danes pobarsa po zakonitostih in pravihli gradnje, bo prostodušno, smeje in celo olajšano priznal: »To sem pa vse pozabil!« Samo nekot, kratko pred vojno, se je prav rahlo dotaknil tistega, kar ga je mikalo; tedaj, ko je za kulismi diletanškega odra kot statist bolj spremljal kakor gnal dogajanje na odru. Vse to je bil še vedno le periferni svet, v katerem je težko dihala mlada duša ob odpovedih, ko mu je življenje obračalo hrbet.

Sele upor vsega naroda je tudi njega potisnil v središče velikih do-

NAŠIM MLADIM BRALCEM

S TITOM NA BRIONIH

V Fažani smo, 10 km od Pule, 3 km pred nami so Brioni. Pričakujemo ladjico, ki nas bo prepeljala čez ta ozek sinji pas morja. Končno smo na ladji. Pravijo, da bomo v desetih minutah na oni strani. Otok se hitro približuje.

Plonirji pri maršalu Titu

Koliko novega je na otoku! In koliko novega na peščini! Mala Zlatica je danes prvič zaplavala brez buč in brez pasu, ne da bi se dotaknila dna. Pa še en dogodek je marsikoga presenečil. Triletni Slobodan Ranković je tri dni le do členkov brodil po morju. Danes pa se je sam podal proti globini, dokler mu voda ni

Marko lovi čmrlje

Marko rad ujel bi čmrlja, pa po travi ga preganja, ga po rožah zasleduje, ko nad cvet se čmrlj sklanja. Pa mu pravi sestra Tanja: »Marček, bratec, pusti čmrlja želo ti v roko zapiči, pa bo jok in stok pri priči.«

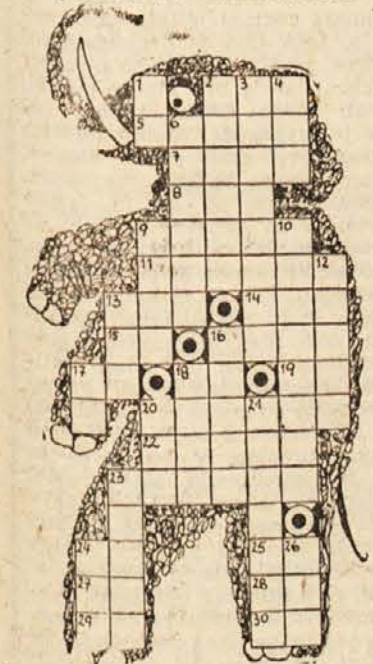
Marček Tanje ne uboga, — čmrlj piči dečka v roko... Zdaj se Marček izogiblje še mušice na široko.

Manko Golar

Križanka „SLON“

Vodoravno: 2. glavni števnik, 5. tekoča voda, 7. vas v srbohrv., 8. obadva, 9. ribiška priprava, 11. žensko ime (pomanjšano), 13. časovno obdobje, 14. veznik, 15. dva enaka soglasnika, 16. spleteni lasje (množina), 17. trdilnica, 18. kratica za Glavni odbor, 19. veznik, 20. povest, 22. obrežja, 23. pojačan, okrepljen, 24. kazalni zamick, 25. kratica za okrog, 28. nikalnica, 29. predlog, 30. dva enaka soglasnika.

Napično: 1. nada, upanje, 2. podpornik, 3. tešiti, miriti, 4. organ vida, 6. zadirčen, neprijazen, 9. matji glas, 10. svetilni plin, 12. prizorišče v cirkusu, borišče.

13. glavni števnik, 16. obrtnik, 17. trdilnica, 18. gozdni sadež, 20. afriška ptica, 21. prvina, 23. grad, 24. glasbeni pojem, 26. glavni števnik.

Rešitev »Deteljice«

Vodoravno: 1. skupa, 5. Igo (Gru den), 6. op. 8. sel, 9. od, 11. deteljen, 14. sol, 15. Eve, 16. rep, 17. ona, 19. om, 20. ar. Napično: 2. kisel, 3. ogel, 4. polje, 6. od, 7. pesem, 9. oca, 10. da, 12. top, 13. Ivo, 16. ro, 18. ar.

pokrila ramen. Miša Iljegović je star 4 leta in se je zdaj že četrtič napil morja. Pristopili smo k njemu.

Prvo vprašanje: Ali je res, da je morje slano in nekoliko grenko? Odgovor: Ne tako zelo, kot pripovedujejo.

Drugo vprašanje: Kako se počutiš? Mar te ne boli želodec? Odgovor: O ne! Saj to ni nič!

Včeraj sem se sedemkrat napil morja, enkrat še celo skozi nos, pa sem kljub temu dobro večerjal in spal.

Liljana Zeželj je sedemindemdesetkrat pogotnila vodo, preden se je naučila plavati in potapljati. Med potapljanjem ima celo odprte oči! Pa še štiri leta ni stara!

Te dni se je pripetilo tudi tole: Dvanajstletna Jasna Tkalec se je z Mimico Dedijer, Borutom Kardeljem in Jernejem Vilfanom podala plavajoč na odprto morje. Hoteli so plavati do svetilnika. Na pol poti pa je Jasna opazila nekaj, kar je bilo zelo podobno morskemu somu — najprej enega, za vsakim valom pa še enega. Bili so le miroljubni delfini. Jasno pa je bilo strah, prebledela je, zmanjkalo ji je sape in... zdaj sta se Milica in Borut izkazala. Priplavala sta do nje in ji pomagala »na izmeno«. Kmalu je mimo priplul sandolin in sprejel Jasno. Zdaj na obali pripoveduje, da se ji je vse to le zazdelo in da bi gotovo tudi sama prispela na kopno.

Na Brionih pa niso na početnicah le otroci. Tu je prebil poletje tudi tov. Tito.

Ali ste ga videli? Kako? Kje? Kaj dela? Kako preživlja svoje počitnice? Tako se vrste vaša vprašanja. Le počasi, po vrsti, vse vam bomo povedali!

Vsak večer prihajajo posebni kurirji iz Beograda, ki prinašajo pošto. Vsekakor to niso taka pisma, kot jih med početnicami dobivate od mame in očka, za odpočitje na morje. To so zapечатene ovojnice z važnimi dokumenti, vestimi, poročili, predlogi, načrti in akti. Se isti večer izroče pošto tovarišu Titu, tov. Kardelju, tov. Rankoviču in drugim našim voditeljem, ki se na

SMEH JE ZDRAV

Gordan je pameten fant in strašno radoveden. Kadar odpre usta, vedno samo zakaj, pa zakaj. Tako je včeraj vprašal: »Očka, zakaj se ljudje kopajo?« »Ker je vroče in ker so umazani,« mu pravi oče. Gordan pa tebi nič meni nič gre in pograbi svojega umazanega medveda.

»Kaj boš z njim?« ga vpraša oče.

»Okopam ga! Vroče mu je in ves je zamazan. Pa še plavati se lahko nauči.«

V davnih časih je živel mož, ki je imel veliko mačko. Ta mu je vedno pojedla toliko, da je mož dejal: »Tako pogoltna mačke pa res ne morem hraniti. Zamotal jo bom v vrečo in jo vrgel v reko. A najprej ji bom še dal veliko skledo mleka.«

Mačka je hlastno pogoltna mleko. Ko pa je videla, da se ji bliža mož z vrečo, je pobegnila in skočila skozi okno. Krenila je po deželni cesti.

Cez nekaj časa je prispela do neke starke, ki je molzla kravo.

»Dober dan, gospodična muca,« jo je nagovorila starka. »Kaj pa so ti danes dali jesti?«

»O, danes sem pa res zelo malo jedla,« je odgovorila mačka.

»Samo skledo mleka in pa starko. No, kar prav, da sem se domislila, bom pa še tebe snedla.«

Lotila se je torej krave in jo požrla. Nato je odšla zopet po cesti dalje.

Kmalu nato je srečala volka.

»Dober dan, gospod volk,« ga je nagovorila nato mačka starkino kravo.

»Dober dan, gospodična muca,« je bil odgovor krave. »Si danes že kaj jedla?«

»Oh, danes sem pa res zelo malo jedla,« je odvrnila mačka.

»Le skledo mleka in pa starko. No, kar prav, da sem se domislila, bom pa še tebe snedla.«

Lotila se je torej krave in jo požrla. Nato je odšla zopet po cesti dalje.

Kmalu nato je srečala volka.

»Dober dan, gospod volk,« ga je nagovorila nato mačka starkino kravo.

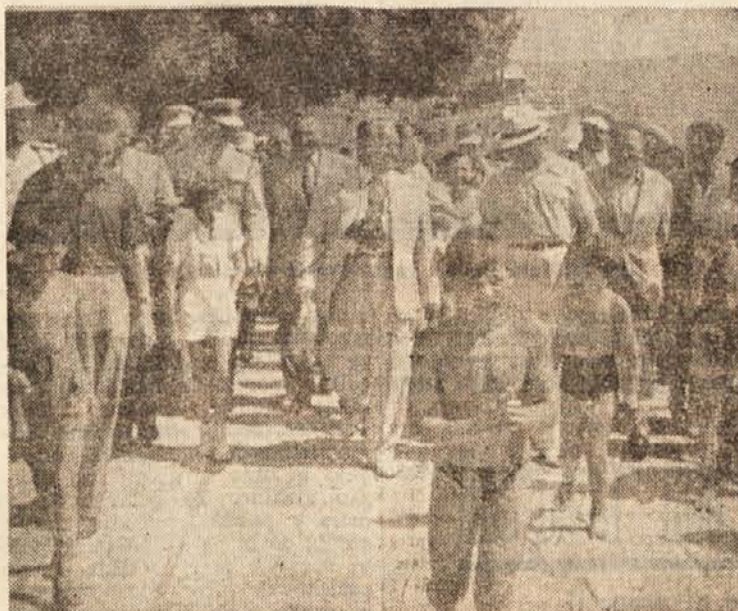
»Dober dan, gospodična muca,« je bil odgovor krave. »Si danes že dobila kaj jesti?«

»O, prav malo,« je zamijavkala mačka. »Le skledo mleka,

hajajo na Brionih. Tov. Tito pogosto pozno v noč pregleduje pripele zadeve. Če so manj nujne, pa to stori do desetih zjutraj, ko posebni kurirji spet odnesejo pošto v Beograd. Mnogokrat ga občudujejo pomembne osebnosti in novinarji iz tujine. V kratkih presledkih med važnim državniskim delom in dolžnostmi pa se vrste trenutki počitka. Tov. Tito se koplje, sonči, vesla in vozi z motornim čolnom. Zelo ljubi tudi ribolov.

Včasih pride maršal Tito tudi na veliko peščino. Zaigra partijo šaha s tovarišem Rankovićem ali pa opazuje igro drugih. Razgovarja se z navzočimi in nikoli ne pozabi otrok. Rad se šali z njimi. Otroci tedaj pohite, da bi pokazali, kako se znajo potapljati, plavati in skakati na glavo. Pa tudi najmanjši poizkušajo plavati in brcajo z nogami in rokami po plitvini.

Nebojša Nikolić

Tudi najmlajši sprejemajo dragega maršala

Kajetan Kovič

»Lajna, boben, žandarasa, beli konji, črn voznič, oljanka kodrolasa, rožnat sončnik, zlat dežnik.«

»obhodci, akrobati, divje afriške zveri, orangutani kosmati, lev s krvavimi očmi.«

Moi mali Jašek

Kajne, sinko, da od mame tókrat ni bilo lepó: ti pozabil nisi name, jaz sem kupil ti kolo.

Pa se mama je zjokala: »Kam sta dala mi denar!« A midva sva se smejala: »Za kolo — preprosta stvar.«

In kako naj bi drugače. Za bonbone ti ni mar, ni ti mar več za igrače, za vse to si že prestar.

Kajne, sinko moj, dve leti, to pa res ni kar tako, mama mora razumeti, da zdaj treba ti kolo.

Zmlada treba se učiti, ne čakati starih let; ti pa znaš že govoriti, tudi šteti znaš do pet.

Vso modrost imaš že v glavi, hajmo, ljubček, na kolo, mamica pa naj se gnjavi, kaj za zajtrk jutri bol.

Ciril Zlobec

Kaj bo rekla mama?

Dečki in deklice, glava pri glavi. Tiho sedijo v klopih. Danes so prvič v šoli. Tonček sedi v prvi klopi. Glavo si je podprl z roko in gleda skozi okno. Široko je odprl oči, da je učitelj takoj vedel, da ga ne poslušata, da misli na čisto nekaj drugega.

Tonček se zgane, pogleda učitelja, seže po torbici in stopi iz klopi k vratom. Hitro jih odpre.

»Kam greš Tonček?« ga vpraša učitelj.

»Zares, iti moram, dolgo sem

že tu. Se kosilo bom zamudil. Kaj bo rekla mama?«

»Le pridi nazaj!« so ga vsi v razredu poklicali.

»Skupaj bomo pravi čas odšli in tvoja mama ne bo nič huda. Zdaj boš vsak dan tako dolgo zdoma in mami boš vsak dan povedal, kaj si se v šoli naučil. Le, kadar ji ne boš ničesar vedel povedati, bo tvoja mama žalostna,« mu je povedal učitelj.

In Tonček si je to dobro zapomnil.

Ela Peroci

NACEK JE IZGUBIL PENEZE

(Iz Prlekije)

No, Nacek je doma iz Zabjeh vasi. Ima očeta in hodi v šolo. In je hud na učitelja, Nacek namreč, ker pase učitelj nad njim radovednost in ga venomer nekaj sprašuje. In tega Nacek noče. Res, da ne!

Oni dan ga je poslal oče po tobak. Za deset dinarjev naj mu ga prinese. Pa onega za pipo, ne onih tankih cigaret, ki so tako podobne nekakšnim glistam.

Nacek hodi in hodi. Mimogrede porabuta nekaj sosedovih sliv, zažene kamen na telegrafski drog, pokaže jezik močnejšemu Drašku in jo potem popiha, ker bi ga lahko Drašek nasekal. In zgubil tudi deset dinarjev. Nacek prične mlo jokati. Solze so mu kar drle po umazanem licu, da mu je postal obraz čisto marogast.

Ga je srečal učitelj:

»No, Nacek, kaj pa vekaš in tuliš? Cela vas te poslušata. Se mene je sram zastran tega.«

Nacek pa je zaihtel:

»Ker sem zgubil denar, za katerega bi moral kupiti očetu tobaka! Uuuuu... In zdaj me pa bodo oče nasekali. Da bi mi vsaj hlače slekli, da jih ne bi preveč izprašili. Uuuuuu... Kakšna škoda za hlače! Uuuuuu...«

Učitelj je bil dobrega srca, čeprav sta se pogledala večkrat v šoli bolj po strani. Nacek je razbil učitelju s fračo že tri šipe in učiteljev kokoši s kamnom zlomil nogo. Nacek je bil tič in pol.

In je dejal učitelj:

»Na, Nacek, tu imaš denar, pa kupi tobaka zanj, in ne tuli več!« Nacek je vzel denar. Ko si ga je ogledal od vseh strani, je pričel tuliti znova. In kako jo je navrl, Zdaj je tulil Nacek za dva. Učitelj se je začudil:

»Kaj Nacek, zakaj pa še jokaš? Saj sem ti dal izgubljeni denar. Tak nehaj vendar. Zakaj pa še vedno jokaš?«

Komaj je Nacek iztisnil iz sebe, ker je bilo preveč solz: »Ce ne bi izgubil deset dinarjev, bi jih imel sedaj dvajset. Tako jih imam pa samo deset. Uuuuuuuuu...«

In Nacek je tulil po vasi skoraj do noči.

Manko Golar

Nepoboljšljiva paniga

Na neki ladji so imeli papigo, ki je čudovito dobro izgovarjala mnogo besed. Mornarji so se izvrstno zabavali z njo. Saj pa je ptica res vsako njihovo besedo skušala ponoviti. In ker so bili mornarji v raznih kletvicah pravi mojstri, je tudi papiga klela, da se je kar kadilo.

Pripetilo se je pa, da je ta ladja nekoč zadela ob čeri in se popolnoma razbila. Edina, ki se je rešila, je bila papiga, ki je zletela na bližnji otok in obsedela na oknu neke misijonske naselbine.

Kmalu pa je papiga začela po svoji stari navadi grdo preklinjati. To je bil pa za pobožne može seveda velik greh. Kaj storiti? Ptico končati bi bilo škoda. Pač pa jo je treba odvaditi te grešne navade. Ali kako?

»Dajmo ptico v vrečo,« pravi.

»To vrečo je potem treba vrtneti vse dotle, da se bo papigi v glavicu popolnoma zmešalo in pozabila bo na vse kletvine.«

Ta nasvet je vsem povšeči. Takoj je pripravljena velika vreča in papiga je, hočeš nočeš, morala vanjo. Nato neki mlad misijonar vrečo dvigne in z njo tako silno kolobari po zraku, da postane ves znojen. Ko se že vsem zdi zadosti, možak prejenja in stresse ubogo živalico na tla.

Papiga se nekoliko stresse, se nekajkrat opoteče, nato pa zakriči na ves glas:

»To je bil pa prekleto hudičev vihar!«

Manica

CIRKUS

dolgorepi sinji pavi in stljajen ognjemet — oljudno vabi vas k predstavi volecirkus. »Mohamed«

Sli zvečer so na predstavo Janez, Marko in Tomaž, pa so zmajevali z glasov: »Vse obljuje — sama laži!«

In so rekli: »Tako cirkus naredimo tudi mi!« In so rekli: »Do sobote, pa zastoj in brez laži!«

To bila pam je predstaval Cirkus bil je naš balkon, v lampijončkih razsvetljava, muzika pa gramofon.

Nastopili so žonglerji s krozniki in žogami in laslje so frizerji starim mačkam delali.

In plesale so podgane čudovit zamorski ples — toda iznenada plane mednje črn zamorski knez:

maček našega soseda s plavo pentljo okro vratu, divje piha, krivo gleda, skače kakor kenguru.

In nastala je zmešnjava, pravcati peklenski lov! Konec je bilo predstave, vse zbežalo je domov.

Jaz pa vem, da je ta cirkus boljši kakor »Mohamed«, krivo je le sosedov maček, ki je zmešal ves spored.

UGANKE

1. Zgoraj kamen, spodaj les in še nekaj vode vmes. Na kamnu železo trdó, na vrhu pa živo mesó.

2. Glej kroglico malo, v njej mavrico zalo. Jo hočeš prijeti, ne da se ti vjeti. V zrak poskoči, se razpoči.

3. Kaj je to za ena ptička ki brez glave in brez jeter se oglasa vrhu grička kadar drevje maja veter.

4. Belo telo črn vrat, na vratu pa klobuček zlat.

5. Dolga ušesa in urne noge, kratek repček, bojazljivo srce. Brž uganite njegovo ime!

6. Pije, pije dan na dan, a nikoli ni pijan.

7. Na zunaj zeleno, grenko, pod kožo pa rjavo, trdó, a srcece belo, sladkó.

Manica

1. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 2. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 3. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 4. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 5. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 6. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi. 7. Mrti in bunsčič, ki bunsčič nosi.

Pridelovanje bombaža v Ugandi

V Vzhodni Afriki so začeli bombaž pridelovati šele nedavno, pa je že najvažnejša industrijska rastlina Ugande. Tam se ni udomačil v starih časih kakor v Egiptu in Indiji. Zato se zdaj delajo poskuse, da bi se ta važna industrijska rastlina čim bolj prilagodila ondodnemu podnebnju in zemlji. Poskusno postajo so zgradili blizu Kampare in stroški so znašali 220.000 funtsterlingov. Hkrati proučujejo rastlinske bolezni in metode zatiranja raznih škodljivcev bombaža. Postaja je prevzela posle prejšnjih postaj na Trinidadu in v Južni Afriki. Na vsem svetu je zdaj 1300 vrst bombaža in mnogo vrst bombažu sorodnih rastlin.

Revolta zaradi marelic

Letos so marelice v švicarskem kantonu Wallisu zelo dobro obrodile. To je povzročilo revolto, kakršne Švicarji menda še niso doživeli. V Saxonu so se zbrali sadjarji in se posvetovali, kako bi spravili v denar velike množine marelic. Sadjarjem se je pridružil nad 2000 prebivalcev. Odšli so na železniško postajo, kjer so s poskani drevesi zgradili in zažgali štiri vagone. Promet na železnici, po kateri vozi Simplon expres, so morali ustaviti. Pozneje so demonstranti blokirali tudi vse tovorne avtomobile in pretrgali električne vode med Sankt Leonhardom in Saxonom ter Briegom in Sankt Moritzem. Vlada tega kantona je morala sklicati izredno sejo. Šele čez dva dni so barikade odstranili in promet obnovili. Sadjarji v tem kantonu so pridelali letos blizu 7 milijonov kg marelic, lani pa samo 2 milijona.

Z balonom na Severni tečaj

Tvegala ga je pred 55 leti Šved Andree, pa se ni posrečil

Ko se je lani ameriškim pilotom posrečilo z letalom prispeti na Severni tečaj, se je svet spomnil razburljivih dogodkov pred 55 leti, ko je hotel ta cilj doseči Šved Andree z balonom. Dne 11. julija 1897 je švedski inženir Salomon Augustus Andree poslal velikemu stockholmskemu dnevniku »Aftonbladet« brzojavko, v kateri je sporočil, da je za start balona vse pripravljeno in da upa, da bo ob ugodnem vremenu z balonom dosegel Severni tečaj. V imenu udeležencev svoje drzne odprave je poslal domovini in prijateljem tople pozdrave. Bil so zadnji pozdravi smelega znanstvenika in njegovih spremljevalcev Nielsa Strindberga in Kurta Fränkelja.

Ves svet je več tednov napeto pričakoval vesti o poletu na Severni tečaj. Andree ni bil ne sanjač ne fantazist, čeprav so njegovi sodobniki menili, da je polet z navadnim balonom na Severni tečaj samomor. To je bila prva Andreeva odprava. Bil je navdušen športnik, smučar in

lovec, razen tega pa zelo dober poznavalec meteorologije. Tudi njegova spremljevalca sta bila žilava športnika z bogatimi izkušnjami. Balon je bil ves iz svile s premerom 22 m. Dobil je

Andreejeva polarna ekspedicija leta 1897

ime »Oernen«, kar pomeni v našem jeziku »Orle«.

Dne 11. jul. 1897 so bile vse priprave končane in na otoku Danen se je zbralo več sto gledalcev. Okrog gondole so obesili več vreč peska. Slovo od gledalcev je bilo kratko. Andree je bil zelo hladnokrven. Balon se je začel dvigati. Andree je še zaklical gledalcem, naj pozdravijo Švedsko. Komaj se je balon dvignil nekaj metrov, ga je zajel močan veter in malo je manjkalo, da ga ni treščil ob bližnje leseno ogrodje. Potem pa ga je veter hitro dvignil. Ko je bil 200 metrov visoko, je začel nenadoma naglo padati. Veter je pritisnil od druge strani in potisnil balon proti zemlji, tako da se je gondola že dotikala morske gladine. Tedaj je posadka hitro izpraznila s peskom napolnjene vreče in balon se je začel znova dvigati. Naposled je izginil gledalcem izpred oči.

Izenada so se vsi počutili, kakor da se vračajo s pogreba. Andree je vzel s seboj 23 golobov pismošoh in iznad Arktike se je vrnil samo eden. 15. avg. 1897 se je spustil na neko ribiško ladjo. Na nožici je imel privezано Andreejevo sporočilo, iz katerega je bilo razbrati, da je balon v 46 urah preletel komaj 220 km in da se je od Severnega tečaja celo znatno oddaljil.

Minilo je več mesecev, o Andreejevi odpravi pa ni bilo ne

Zgoraj je na obli pritrjena pogonska aparatura, napolnjena z bencinom, ki je lažji od vode. Če se hoče Piccard s to napravo potopiti v morje, mora vzeti

Dr. William Beebe, raziskovalec morskega dna

s seboj obtežitev v obliki 12 po 150 kg težkih kosov železa. Med spuščanjem vise kosci železa na zunanji površini oble, kajti stene

lahko raziskovalec med spuščanjem magnetizira in magnet je dovolj močan, da kose železa drži na gondoli. Ta naprava omogoča, da bathyscapha ni treba po kablu

vezati z matično ladjo. Tako raziskovalci niso v nevarnosti, da bi se kabel pretrgal in da bi obtičal v morju. Če nastanejo tehnične motnje, denimo kratak stik, se stene avtomatično odmagnetizirajo, kosi železa odpadajo in obla se dvigne na morsk gladino. Za primer, da bi morske pošasti napadle bathyscaphe, da bi ga s tipkami ovile in spravile iz ravnotežja, imajo raziskovalci pripravljeno obrambno orožje v obliki močnega električnega toka.

Piccardova naprava je opremljena z dvema propelerju podobnima vijakoma, ki ju poganja motor. Tako se premika s hitrostjo kakih 500 m na uro. Razen tega ima več močnih žarometov, da lahko precej daleč naokrog razsvetljuje morje. Zvočni zvezo z matično ladjo imajo raziskovalci po ultrazvočnih valovih. O svojih vtisih sproti poročajo po diktafonu. Avtomatične kamere posnamejo v morsk globini vsako zaželeno sliko. Raziskovalci lahko ujamejo vse morske živali tudi v največji globini dnu.

Piccardova naprava je opremljena z dvema propelerju podobnima vijakoma, ki ju poganja motor. Tako se premika s hitrostjo kakih 500 m na uro. Razen tega ima več močnih žarometov, da lahko precej daleč naokrog razsvetljuje morje. Zvočni zvezo z matično ladjo imajo raziskovalci po ultrazvočnih valovih. O svojih vtisih sproti poročajo po diktafonu. Avtomatične kamere posnamejo v morsk globini vsako zaželeno sliko. Raziskovalci lahko ujamejo vse morske živali tudi v največji globini dnu.

Orjaška turbina za letala

Angleška tovarna letal De Havilland je izdelala za reaktivna letala agregat z zmogljivostjo 35.000KS. Letalo, opremljeno s takšnim agregatom, bo lahko letalo 6000 m visoko s povprečno hitrostjo 1300 km na uro. Zmogljivost tega agregata ustreza zmogljivosti treh štiri-motornih bombnikov tipa B-50. Strokovnjaki pravijo, da bodo takšne turbine imela reaktivna letala, ki bodo z lahkoto letala hitreje od zvoka. Z letališč se bodo dvigala malone navpično.

Razsvetljena Buckinghamska palača v Londonu

Nadomestek za mleko iščejo

V Angliji in nekaterih drugih deželah so začeli znanstveniki iskati nadomestek za mleko. Pridobivati ga hočejo iz raznih cenovnih surovin. V mnogih deželah mleka primanjkuje. V nekem otroškem zavetišču v Nemčiji so preizkušali rastlinske mešanice kot dodatek k otroški hrani in ugotovili, da lahko brez škode za organizem zamenjajo mleko. Otroci v zavetišču so bili stari od 6 mesecev do 11 let, torej tiste starosti, ko jih je zlasti težko hraniti brez mleka. V njihovi hrani je bilo malo živalskih proteinov. Naloga znanstvenikov je bila najti nadomestek za kravje mleko, oziroma hranljive rastlinske mešanice, ki bi lahko mleko nadomestile, ne da bi zdravje in rast otrok pri tem trpela.

Razvoj otrok je pokazal, da lahko nekatere rastlinske mešanice glede hranilnosti mleko nadomeste. V človeškem ali kravjem mleku ni ničesar, kar se ne bi dalo nadomestiti z ustreznimi rastlinskimi sestavinami, izmed katerih pride v poštev zlasti moka iz kikirikija, sončnična semena, soja in ribe.

Nova obleka

»Kako ti ugaja moja nova obleka, možiček?«
»Čudovita je. Lahko bi jo primerjal z žično ograjo.«
»Kako to?«
»Ker posest štiti, videti pa je vse.«

Slikar v kuhinji

»Kaj pa počenja ta tooj slikar tako dolgo v kuhinji?«
»Na stene mi slika bodočnost o najbolj rožnatih barvah.«

Prepir o vinu

»Dva krčmarja se pripravata o vinu. Prvi zakriči:«
»Tvoje vino bi izortalo človeku luknjo v trebuh!«
»Drugi pa prikimajo, rekoč:«
»Tvoje pa bi jo spet stisnilo in zaprlo.«

»Pa je res nesramen, ta stari grohar! Odkar si izstopila iz vlaka, teče za teboj in te kar naprej nadleguje!«

Preveč vina

Francoski vinogradniki so nedavno zagradili vse deželne ceste v znak protesta, ker država noče več kupovati odvečnega vina. Protestna akcija se je začela ob šestih zjutraj, ko so po vseh cerkvah zazvonili zvonovi. Vinogradniki so pripeljali na ceste nad 500 vozov, na katerih so stali z vodo napolnjeni sodi. Tako so ceste zaprli. Notranje ministrstvo je za to akcijo zvedelo že prej in razglasilo, da bodo ceste brezpogojno odprte. Vinogradniki se pa niso dali ustrašiti. Policija je bila brez moči. Francoska država je doslej kupovala od vinogradnikov odvečno vino po 300 frankov liter in dobivala iz njega alkohol. Ker pa so zaloge alkohola že prevelike, je vino nehala kupovati. Protestne akcije so se udeležili malone vsi vinogradniki.

REBUS

NA MEDNARODNEM STRELSKEM TROBOJU

Švicarji nepremagljivi z malokalibrsko puško

Ljubljana, 4. septembra. Danes je bila slovesna otvoritev mednarodnega strelskega troboja Švicarskega...

Sigl, ki ima nemški rekord (1155 kr.), Gehman in Spörer, izvrstna strelca z vojaško puško...

borbo še poostri. Švicarji so še bolj utrdili svojo zmago. Nemci in Jugoslavlani pa so vodili vsak nekaj časa...

PRED DVOBOJEM JUGOSLAVIJA - ZAHODNA NEMCIJA

Naši atleti so pripravljani

Zagreb, 4. septembra. - Nemška atletska reprezentanca je odšla na turnejo po Balkanu...

borili, na vso moč trudili, da bi dosegli čim boljši rezultat. Iz razgovora z njimi smo izvedeli, da Nemci naše atlete zelo cenijo...

OSVOJILI BOMO OSEM PRVIH MEST

Trener naše reprezentance Lenert je zadovoljen s formo naše ekipe in trdi, da ni bila nikdar poprej tako strnjena in pripravljena za borbo...

ROKOMET

Jugoslavija : Rudar 17:9

Trbovlje, 4. septembra. Včeraj sta se na igrišču Rudarja pred kakimi 1000 gledalci pomerili rokometni moštvi reprezentance Jugoslavije in Rudarja...

Strelci za reprezentanco: Jablonovič 8, Diers 4, Jančević 2, Marković 2, Korba 1, za Rudar pa Radelj 3, Pačič 3, Polutnik 2 in Zupančič 1.

Naš dopisnik se je razgovarjal z zveznim kapitanom prof. Snojem. Kapitan Snaj je dejal, da igra Rudarja ni razočarala. Posebno navdušen pa je bil nad obiskom in nad zanimanjem občinstva za rokomet.

POMOČ KLUBOM

Na boksarskem prvenstvu Jugoslavije za posameznike so prodali 4122 vstopnic. To kaže, da je bilo za to prireditve veliko zanimanje...

Preberite in povejte še drugim

da je vsak naročnik LJUDSKE PRAVICE-BORBE zavarovan za primer smrti za 40.000 dinarjev, za primer trajne invalidnosti pa za 80.000 din, da ima LJudska pravica-Borba dopisnike v vseh delih sveta...

J. B. Priestleyja

Zatemnitev v Gretleyju

o nacističnem vohunstvu v Angliji med drugo svetovno vojno. Ce torej še niste naročeni na LJudska pravica-Borbo, storite to takoj...

TURNIR KANDIDATOV ZA SVETOVNEGA PRVAKA

Gligorič nastopi danes proti Petrosjanu

Pet igralcev vodi - Polom Kotova in Szaboja - Euwe žrtev svoje variante

V Schaffhausenu bodo danes igrali IV. kolo turnirja kandidatov, ki bi ga morali odigrati že v četrtek, pa sp za prestavili na soboto...

ka do kraja. Dostikrat smo na turnirjih lahko opazili, da je nek igralec v začetku dal vse od sebe, potem pa omenel in v končnem planu zasedel slabše mesto...

Petrosjan

GLIGORIČ JE ZADOVOLJIL Dvokrožni turnir s 30 kolj v 55 dneh zahteva polno formo od začetka...

NOGOMETNI POKALNI TURNIR

»Stari« so še vedno mojstri

Iirija : Primorje 1:0 (0:0)

Ljubljana, 4. septembra. Včeraj je bil v okviru proslav 35-letnice Železničarja nogometni pokalni turnir »stari«. Ljubitelji nogometa so spet videli na zelenem polju igralce: Starca, Pupa, Zavrta, Pliška, Žigona, Juga, Laha, Verovška, Beteta in Doberleta...

ILIRIJA : HERMES 1:3 (2:0)

ILIRIJA : PRIMORJE 1:0 (0:0)

V zadnji tekmi sta tekmovala stara nasprotnika Iirija in Primorje. Zmagala je Iirija z rezultatom 1:0 (0:0). V prvem polčasu je bilo moštvo Primorja boljše, v nadaljevanju pa so se Iirijani bolj znašli in po Doberletu dosegli zmagoviti gol. Osvojili so tudi lep pokal.

Železničarja zmagovalca prvega dne

Ljubljana, 4. sept. Danes se je pričel na stadionu Železničarja pokalni turnir v počastitev 35-letnice Železničarja. Sodelujejo Mačva, Železničar (Sarajevo), Zagreb in Železničar (Lj.).

ZELEZNIKAR (Lj.) : ZAGREB 3:2 (3:1)

V prvem polčasu je Železničar z igrarji navdušil nekaj sto gledalcev. Ze v prvih 20 min. sta igralca Zdravkovič in Cekov dosegla dva lepa gola za Železničarja. Toda tudi Zagreb ni postal hitro, v zmanjšan rezultat na 2:1. Gol je dosegel Jagočič. Trejni gol za domače moštvo je dosegel zopet Zdravkovič. V prvem delu je bil Železničar v izraziti premoči. Edini gol drugega polčasa je dosegel že v prvih minutah Benčić. Po tem голу igra ni bil več zanimiva.

PRESELITEV! PRESELITEV!

Sporočamo vsem podjetjem elektrogospodarstva, industrijskim in rudniškim kolektivom, da poslušajo od 1. septembra 1953 ELEKTRONABAVA UVOZNO IN NABAVALNO PODJETJE ZA PROMET Z ELEKTROMATERIALOM v svojih novih prostorih LJUBLJANA, RESLJEVA 14a/II. TELEFON 20-610 in 21-059 LASTNO SKLADIŠČE V CRNUČAH - SE PRIPOROČAMO! TELEFON 21-630

Podjetje »PRVA ISKRA« - Barič pri Beogradu sprejme tri inženirje tehnologe V poštev prihajajo tudi začetniki. V Beogradu stanujem in zagotavljam prevoz z avtobusom na delo in z dela. Družinsko komfortno stanovanje za poročene je na razpolago v naselju podjetja, za samce pa v hotelu. Ponudbe z opisom dosedanjega dela in prakse pošljite na gornji naslov. Telefon 86-26, lokalno 31. 3695 1-1

SAP - LJUBLJANA

Sprememba avtobusnih vozniških redov: 1. Z 9. septembrom 1953 se spremeni vozni red proge Cerkno-Ljubljana takole: odhod iz Cerkna ob 6.50 prihod v Sk. Loko ob 6.50 odhod iz Sk. Loke ob 6.55 prihod v Ljubljano ob 7.40 Odhodi popoldne iz Ljubljane ostanejo neizpremenjeni. 2. Z 10. septembrom 1953 ukinjamo na avtobusni progi Cerkle-Ljubljana vožnje iz Verkej v Kranj. Ostale vožnje te proge pa ostanejo neizpremenjene. SAP - LJUBLJANA

POKALNI TURNIR V KOŠARKI

Proleter : Slavija 45:35

Ljubljana, 4. sept. - Včeraj se je pričel pokalni košarkarski turnir, na katerem sodelujejo Proleter iz Zrečnjana, mariborski Branik in Slavija ter Železničar iz Ljubljane.

PROLETER : SLAVIJA 45:35 (19:14)

V prvem polčasu si je Proleter priboril le nekaj točk prednosti. V začetku drugega polčasa pa je moštvo Slavije, ki je bilo okrepljeno z nekaterimi igralci ASK, izenačilo. Vendar so gostje z nadaljnjimi ostrimi napadi zasluženo odločili zmago v svojo korist. Pri gostih se je posebno odlikoval državni reprezentant Loci. ŽELEZNIKAR : BRANIK 70:54 (36:21)

Domače moštvo, katero je tehnično mnogo bolj zaigralo, je zmagalo z visokim rezultatom. Največ zaslug za zmago ima Brumen, ki je dosegel 26 točk.

Železničar (Lj.) : Branik (Mrh) 67:25 (30:11) Ljubljana, 4. sept. - Košarkarice Železničarja so z mnogo boljšo igro v polju in pod košem visoko porazile igralko mariborskega Branika. V domačem moštvo so bile najboljše Marković, Pengov in Mirič.

JUGOSLOVANSKI NOGOMETAŠI V INDONEZIJI

Prek kontinentov in oceanov

Trodnevni let s štirimotornim letalom (Posebej za »Borbo«)

Ob odhodu naše nogometne reprezentance na turnejo po Indoneziji smo zaprosili dr. Mihajla Andrejeviča, naj nam pošlje nekaj dopisov o vtihih s turneje. Sprejeli smo njegovo prvo pismo iz Džakarte, v katerem nam opisuje pot od Beograda do glavnega mesta Indonezije, Džakarte. Jutri pa bomo objavili opis s tekme med našo reprezentanco in reprezentanco Bandunga.

Let od Beograda do Rima je prijetno minilo. Vsi igralci so bili razpoloženi, ker se letalo ni zibalo. Od Soluna smo leteli naravnost prek Jadrana proti Pescari. V Rim smo prispeli ob 11.45. Prvi sprejem. Na letališču so nas pričakali predstavniki našega in indonezijskega poslanštva, uslužbenec letalske družbe KLM in zastopnik italijanske nogometne zveze.

SPREJEM PRI INDONEZIJSKEM POSLANIKU Ko smo dobili dovoljenje za odhod v mesto, smo se z avtobusom odpeljali po rimskih ulicah. Izbrili smo prosti čas do sprejema v indonezijskem poslanstvu in si ogledali zgodovinske spomenike italijanskega glavnega mesta.

SPREJEM PRI INDONEZIJSKEM POSLANIKU Ko smo dobili dovoljenje za odhod v mesto, smo se z avtobusom odpeljali po rimskih ulicah. Izbrili smo prosti čas do sprejema v indonezijskem poslanstvu in si ogledali zgodovinske spomenike italijanskega glavnega mesta.

PROTI INDONEZIJ

V Karačiju so nas sprejeli zastopniki našega poslanštva. V prijetnem vzdušju je minilo nekaj ur. Pomenkovali smo se o domačih novicah, oni pa so nam pripovedovali, kaj je vsega v Aziji. Tu smo prvič občutili »zgodnjo« Azije, ko nas je takoj po sestopu z Balkana zajel silno vroč zrak.

Okrog dveh zjutraj, po pakistanskem času, smo stopili spet v letalo in krenili proti Rangoonu. V burmansko glavno mesto smo prispeli okrog desetih. Na letališču so nas sprejeli predstavniki in tajnik burmanske nogometne zveze. Ponudila sta nam, naj bi v Burmi

MEDNARODNI NASTOP TEŽKOATLETOV

Ljubljana : Dunaj

Danes ob 20. uri bomo videli naše najboljše dvigalce uteži. Ki so bod pomenili z močjo Dunaja. Moštvo Ljubljane bo verjetno nastopilo v tej postavi: Dolenc, Rozman, Mielovšek, Trček, Jordan, Anžur, Petič, Kvas in verjetno tudi Vidakovič iz Sremske Mitrovice. Tudi Avstriji so že prijavili svoje moštvo. Imena Gilek, Hrdlička, Owsnak, Stasny, Sebesta, Szymjan in Krčmar dajo slutiti, da bodo borbe hude.

Vremensko poročilo hidrometeorološke službe LRS

Napoved za soboto, dne 5. septembra: Lepo vreme z delno oblačnostjo. Zjutraj po kotlinah megla. Temperatura ponoči od 6 do 10°C, podnevi od 24 do 28°C. Za nedeljo se nam obeta lepo vreme z nekoliko povečano oblačnostjo v popoldanskih urah.

KOLEKTIV TOVARNE VOLNE IN IZDELKOV MAJŠPERK POZDRAVLJA PRAZNIK PRIMORSKIH BRIGAD

Ob priliki proslave na Okroglici

VELIKA RAZSTAVA POHIŠTVA

Veliko znižanje cen!

Informacije: Telefon Nova Gorica 27

v Tovarni pohištva »E. Kardelj«, Nova Gorica, v dneh 5., 6. in 7. sept. 1953

DNEVNE NOVICE

Obvestilo industrijskim podjetjem na področju okraja Ljubljana-okolica. Izvršni svet - Odbor za gospodarstvo, nas je obvestil, da bo v sredo, 9. septembra ob 9. uri v sindikalnem domu v Kranju diskusijski sestanek v zvezi s predlogi novih gospodarskih uredb, katerega bodo vodili člani republiške komisije za izdelavo novega gospodarskega sistema. Konferenca naj se udeležijo direktorji vseh podjetij, predsedniki delavskih svetov, upravnih odborov ter vodilni kader s podjetij odnosno ekonomisti, za katere smatrajo podjetja za potrebno, da bi na diskusiji sodelovali. - OLO Ljubljana-okolica, tajništvo za gospodarstvo.

Trg. podjetje »Mleko«, Ljubljana, Kotnikova 10, obvešča vse potrošnike, da bo delilo po svojih poslovalnicah mleko za nedeljo v soboto popoldne, to je dne 3. t. m.

Sveže morske ribe, sardele in druge vrste, danes v ribarnici.

SOLSTVO

Centralna ljudska univerza opozarja, da se v letošnjem letu otvorijo začetniški in nadaljevalni tečajji stenografije in strojepisja in slovenskega jezika. Vpisovanje bo v prostorih Centralne ljudske univerze, Resljeva cesta 9, soba št. 9, od 7. t. m. vsak dan od 8. do 12. ure.

I. MEDNARODNA RADIO RAZSTAVA V LJUBLJANI V DOMU »PARTIZANA« NA TABORU JE ODPRTA DNEVNO OD 8. DO 13. IN OD 18. DO 21. URE. TELEVIZIJSKI PROGRAM OD 10.30 DO 11.30 IN OD 17.30 DO 18.30. HRANITE VSTOPNICE ZA RADI NAGRADNEGA ZREBANJA. - POPUST NA ZELEZNICI. RAZSTAVA JE ODPRTA DO VKLJUČNO 8. SEPTEMBRA TEGA LETA.

RADIO KOPER

Sobota, 5. sept.: 5.30 Jutranja poročila - 5.40 Budnice, partizanske narodne pesmi, vmes obvestila za proslavo na Okroglici - 7.10 Partizanske pesmi in koračnice, vmes obvestila ter nekaj o partizanskem tisku - 13.30 Poročila - 13.45 Partizanske in borbene pesmi, vmes obvestila - 14.30 Primorske žene za časa NOB - 15.00 Revija primorskih in tržaških pevskih zborov, ki so sodelovali na radijskem festivalu, vmes ob 16.00 reportaža iz Okroglice - 17.00 Slov. lahka glasba - 17.30 S pesmijo in plešom po Jugoslaviji - 18.15 Lahkih nog naokrog - 19.00 Večerne vesti - 21.00 Z mikrofonom po Primorski - Prerez skozi partizanske oddaje - 22.30 Nekaj plesnih motivov - 23.30 Zadnja poročila v slovensčini, za tem pa nočna glasba do 24. ure.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna: 5. septembra: »Centers«, Gosposka ul. 12.

RADIO

12.00-15.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 17.00-17.30 Zavrtimo se! - 17.30-17.40 Poslušajte domača poročila - 17.40-18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi - 18.00-22.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana - 22.30-23.00 Pol ure zabavne glasbe - 23.00 Prenos sporeda Radia Jugoslavija.

KINO

PARTIZAN: ameriški film: »Pet prstov«. UDARNIK: ameriški film: »Onstran Missourija« (barvni). POBREZJE: italijanski film: »Volk z gore Silla«. STUDENCI: angleški film: »Rumeni metalj«. MESTNI KINO MURSKA SOBOTA: 5. septembra: jugoslovanski film: »Vsi na morje«.

TELEVIZIJSKI PROGRAM NA I. MEDNARODNI RADIO RAZSTAVI V LJUBLJANI V DOMU »PARTIZANA« NA TABORU DNEVNO OD 10.30 DO 11.30 IN OD 17.30 DO 18.30. RAZSTAVA JE ODPRTA OD 8. DO 13. IN OD 18. DO 21. URE. NAGRADNO ZREBANJE ZA OBISKOVALCE. POPUST NA ZELEZNICI. RAZSTAVA JE ODPRTA DO VKLJUČNO 8. SEPTEMBRA TEGA LETA.

DROBNI OGLASI

MOJSTRA ZA OKROGLE PLETILNI STROJE, pivovrsnega, z večletno prakso, sprejme tovarna trikotaž v Omišu pri Splitu. - Ponudbe pošljite: Tvarnica trikotaže, Omiš ELEKTRICNO CENTRALO z Diesel motorjem ali na vpolni plin ter generator 380 voltov, trifazni, 300 do 350 KW za izmenični tok, pokreten ali stabilen, takoj kupimo. Ponudbe pošljite na naslov: »Frano Gorjup«, tvornica obuče, Zagreb, Nova Ves 11. 11.398 1-2 POTREBUJEMO ostanke raznega blaga, čipk, klobučevine, volnene niti, manjše gumbe, bleščeče okrasne našitke (filtri). Ponudbe s ceno na naslov: Mestno lutkovno gledališče, Ljubljana, Resljeva c. 23, 753 STROJ ALI NOŽ za rezanje tekstilnih vzorcev, manjši, namizni format, kupimo. Ponudbe pod »Kolektiv« na naslov Borba, Ljubljana. 755 POSTREZNICA za čiščenje pisarne in za gospodinjstva dela dobi takoj za poslitev. Titova 63.

RADIO

Spored za soboto, 5. septembra 1953

5.00-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci - vmes ob 5.10-5.20 Jutranja telovadba - 5.30-5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska - 6.00-6.10 Jutranja telovadba - 6.30-6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda - 6.40-7.00 Med glasbenim sporedom - Kam bomo šli na izlete? - 7.00-7.05 Radijski kolektor - 12.00 Opoldanski orkestralni spored - 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda - 12.45 Zabavna glasba, vmes objave - 13.00 Kulturni pregled - 13.10 Od melodije do melodije - 14.00 Slovenske narodne pesni - prenos v Zagreb - 14.30 Radijske reklame - 14.40 Koncert pianista Marjana Lipovška - 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 15.10-15.30 Zabavna glasba vmes objave - 18.00 Na obisku pri Franzu Suppeju - 18.20 Za pionirje - Iz spominov primorskih otrok na dni NOB - 18.40 Poje moški zbor Slava Klavora p. v. Rajka Sikoška - 19.00 Radijske reklame - 19.10 Zabavna glasba, vmes objave - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Pisan sobotni večer - 22.00 Napoved časa, poročila - 22.10 Kaj bo prihodnji teden na sporedu - 22.20 Glasbena medlgra - 22.30 Oddaja za naše izseljence na valu 327,1 m do 23.00 - 23.00-24.00 Oddaja radia Jugoslavija za tujino na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

KINO

KINO UNION: Ameriški barvni film »Kapitan Horatio«. Brez tednika. - Predstave ob 16. in 20. KINO KOMUNA: Švedski film »Gospodična Julija«. Tednik: Filmske novosti št. 35. Predstave ob 16. in 18. in 20. KINO SLOGA: Italij.-franc. film »Tri prepovedane zgodbe«. Tednik. - Predstave ob 16. in 20. KINO SOCA: Premiera japonskega filma »V gozdu«. Tednik. Predstave ob 16. in 20. Predprodaja vstopnic od 10. do 11. in od 15. dalje. LETNI KINO TIVOLI: Italijanski film »Vrag vzemi slavo«. Tednik. Predstava ob 20. LETNI KINO BEZIGRAD: Angl. film »Lady Hamilton«. Brez tednika. - Predstava ob 20. uri. - Prodaja

Nashe ogorčenje nad početjem italijanskih provokatorjev je brezmejno. Velik pa je naš ponos na slavne Primorske brigade.

Pozdravljamo

Primorsko ob njenem prazniku!

KOLEKTIV

TOVARNE DUŠIKA
RUŠE

Vsemu primorskemu ljudstvu čestitam

ob 10. obletnici ustanovitve njihovih

brigad in odloku AVNOJ-a o priključitvi

Primorske k Jugoslaviji

Delovni kolektiv tovarne usnja

STANDARD

K R A N J

S 183

Nismo in nikdar ne bomo pozabili zločinov italijanskih imperialistov na naši zemlji. Borili smo se za svojo svobodo in za svobodo naših bratov s Primorja. Zato nas nikdar ne morejo zastrašiti vrtoglavi iredentisti. Kot smo bili enotni v borbi za svobodo, smo pripravljeni enotno braniti naše meje.

Prav zaradi tega je praznik Primorke tudi naš praznik.

Primorskim bratom pošiljamo borbene pozdrave!

Kolektiv

**Tovarne kovanega orodja
ŽREČE**

V boju smo se ojeklenili in v suženstvu kalili zato je zaman prizadevanje iredentistov. Kdor je svobodo dosegel, je nikdar več ne bo izgubil. Zato je praznik Primorske še večji in pomembnejši

Pozdravljamo primorsko ljudstvo in praznujemo z njim

KOLEKTIV

**TOVARNE
AVTOMOBILOV
MARIBOR**

Delovni kolektiv

Cementarne Trbovlje

čestita k narodnemu prazniku 6 septembru
vsem delovnim ljudem Primorske

S 201

Kolektiv

**ELEKTARNE
TRBOVLJE**

Naj živi 6. september, narodni praznik Primor-ke!

S 202

K dnevu ljudske vstaje na Primorskem čestita KOLEKTIV

SPLOSNEGA STROJNEGA MIZARSTVA**TRBOVLJE**

Nudimo odjemalcem pohištvene izdelke po najnižjih cenah v kvalitetni izdelavi

S 200

Se si lahko nabavite knjigo VLADIMIRJA DEDIJERJA

JOSIP BROZ - TITO
PRISPEVKI ZA ŽIVLENJE

Zahtevajte jo v Vaši knjigarni ali pa pišite na Cankarjevo založbo v Ljubljani, poštni predal št. 41 in takoj Vam jo bomo poslali. Cena: vezana v polplatno 880 dinarjev, vezana v polsnje 1.280 dinarjev. — Fini brezlesni papir — 820 strani teksta — 40 slikovnih prilog v bakrotisku. — Knjiga v polsnju je opremljena s ščitnim ovitkom z barvno sliko in zemljevidom.

S 181

Ob deseti obletnici osvoboditve Slovenskega Primorja kličemo vsem Primorcem

„Tukaj je Jugoslavija“!**OK ZKS Trbovlje****OLO Trbovlje**

S 199

**»NIKO« ZADRUGA
ŽELEZNIKI**

pozdravlja praznik Primorske in čestita vsem borcem in aktivistom

S 194

Vsem borcem Primorskih brigad, kakor tudi borcem IX. korpusa pošilja borbeni pozdrav

Delovni kolektiv

**Tovarne
kos in srpov
Tržič**

S 187

Železarna Ravne

TOVARNA PLEMENITIH JEKEL

Ravne na Koroškem

ČESTITA VSEM BORCEM PRIMORSKIH BRIGAD OB DNEVU PROSLAVE NA OKROGLICI

IZDELUJE:

NAD 100 KVALITET SM IN ELEKTRO JEKLA
JEKLENE ODLITKE PO NACRTIH IN MODELIH
DO 8000 kg
JEKLENE ODKOVKE
KOVANO PALIČASTO JEKLO
VALJANE PROFILE
INDUSTRIJSKE NOŽE ZA VSO INDUSTRIJO
SEGMENTE IN KOMPLETNE KROŽNE ŽAGE ZA HLADNO REZANJE KOVIN IZ SPECIALNEGA BRZOREZNEGA JEKLA BRW 2
KOLESNE STAVKE ZA JAMSKE IN GRADBENE VAGONETE
KONJSKE PODKVE VSEH TIPOV
JEKLENE KROGLE IN CYLPEPSE — TELESKA ZA MLETJE CEMENTA IN RUDE
LISTNATE IN SPIRALNE VZMETI
PNEVMATSKA KLADIVA IN REZERVNE DELE PO NACRTIH
STRUGARSKÉ NOŽE, SPIRALNE SVEDRE IN REZKARJE IZ LASTNEGA BRZOREZNEGA JEKLA BRW

IZVRŠUJE:

MEHANSKO OBDELAVO — GROBO IN FINO — NAROČENIH ODLITKOV IN ODKOVKOV
TERMICNO OBDELAVO NAROČENIH IN POSLANIH KOMADOV

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN KATALOG

TER BLIŽJE INFORMACIJE ZA ZADOVOLJITEV VAŠIH POTREB

M 98

Ob 10. obletnici ustanovitve slavnih brigad IX. korpusa pozdravljamo hrabro ljudstvo Primorske z željo, da očuva tradicije iz osvobodilne borbe!

DELOVNI KOLEKTIV

Lesno industrijskega
podjetja

JELOVICA

ŠKOFJA LOKA

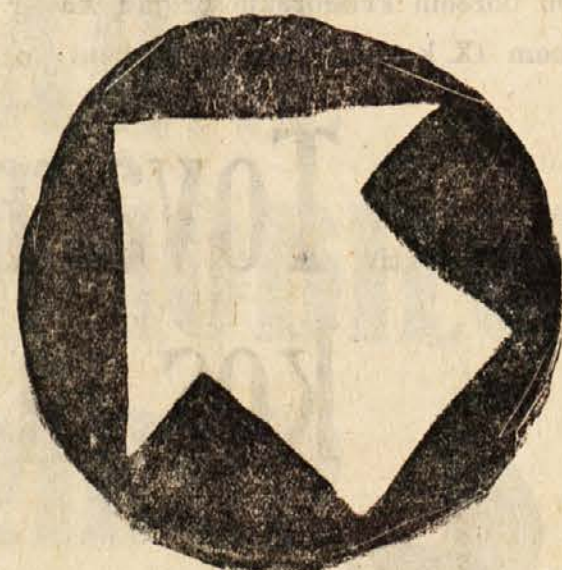
8 192

Gorenjska predilnica
v Škofji Loki

pozdravlja ob priliki praznovanja vseh enot IX. korpusa NOB vse borce in aktiviste, kakor tudi vse primorsko ljudstvo.

Naj živi 10. obletnica naših herojskih enot IX. korpusa NOB!

8 193

TRGOVSKO PODJETJE

VINO

KRANJ

ČESTITA VSEM DELOVNEMU LJUDSTVU PRIMORSKE K PRAZNIKU 10. OBLETNICE USTANOVITVE PRIMORSKIH BRIGAD.

S 157

VSEM BORCEM PRIMORSKIH BRIGAD IN IX. KORPUSA ČESTITAMO OB 10. OBLETNICI PRIKLJUČITVE SLOVENSKE PRIMORSKE K JUGOSLAVIJI.

Splošno gradbeno podjetje

PROJEKT

KRANJ

S 156

DIREKCIJA KOMUNALNE DEJAVNOSTI

se pridružuje čestitkam ob 10-letnici priključitve Slovenske Primorske k FLRJ.

KOMUNALA

KRANJ

S 155

OB 10-LETNICI USTANOVITVE PRIMORSKIH BRIGAD ČESTITA VSEM USTANOVITVENIM LJUDSTVU.

DELOVNI KOLEKTIV
teks inne tovarne

INTEKS

KRANJ

S 154

DELOVNI KOLEKTIV

Oljarne

tovarne jedilnega in tehničnih olj ter pločevinastih sodov

ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM OB PRAZNIKU 10. OBLETNICE USTANOVITVE BRIGAD IN SE PRIPOROČA ZA NAROČILA.

S 152

KOLEKTIV

**Gradisa
Šoštanj**

pošilja borbene pozdrave vsem borcem Primorskih brigad in IX. korpusa

S 165

Gradbeno podjetje

„Gradbenik“ Šoštanj

pošilja prisrčne pozdrave udeležencem proslave ob 10. obletnici priključitve slovenskega Primorja k Jugoslaviji.

S 164

Delovni kolektiv tovarne kovinske embalaže

Saturnus

ČESTITA PRIMORSKEMU LJUDSTVU K 10-LETNICI USTANOVITVE PRIMORSKIH BRIGAD.

Ljubljana

S 160

DELOVNI KOLEKTIV

**LJUB JANSKE
TOVARNE HRANIL
LIUBLJANA**

ŠMARTINSKA CESTA 30

pošilja ob priliki proslave na Okroglici, svojim poslovnim prijateljem ter tovariškim delovnim kolektivom — borbene pozdrave!

S 158

**Okrajni ljudski odbor
Šoštanj**

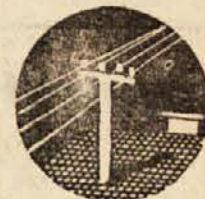
S 163

OB PROSLAVI 10. OBLETNICE ZGODOVINSKEGA ODLOKA AVNOJ O PRIKLJUČITVI SLOVENSKEGA PRIMORJA IN ISTRE K FLRJ, ZDRUŽENI Z ZBOROM VSEH PRIMORSKIH BORCEV NA OKROGLICI POŠILJAMO BORBENE POZDRAVE, BIVŠIM BORCEM, AKTIVISTOM, INVALIDOM, POŽRTOVALNIM PARTIZANSKIM MATERAM, SVOJCEM PADLIH ZA SVOBODO IN VSEM USTANOVITVENIM LJUDSTVU SLOV. PRIMORJA IN ISTRE.

Ob 10. obletnici priključitve Slovenskega Primorja k FLRJ pošiljamo borbene pozdrave vsem udeležencem proslave na Okroglici.

DELOVNI KOLEKTIV

**ELEKTRARNE
VELENJE**

S 161

Prisrčne čestitke ob velikem prazniku 10. obletnice priključitve naše Primorske in Istre k Jugoslaviji in ustanovitve IX. korpusa ter slavni prekomorskih brigad izraža tudi

DELOVNI KOLEKTIV

Slovenija avtopromet

SAP LJUBLJANA

S 148

DELOVNI KOLEKTIV

**Klavnice
Ljubljana**

pozdravlja in čestita k proslavi 10. obletnice priključitve Primorske k matici Jugoslaviji.

S 149

**MARIBORSKE L VARNE IN TVORNIC
KOVINSKIH IZD LKOV**

MAR.B.L.R

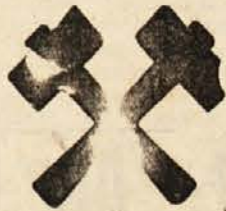
BORBENE POZDRAVE.

S 162

M 87

**RUDNIKA
LIGNITA
VELENJE**

DELOVNI KOLEKTIV

Delovni kolektiv

ŽELEZNE

Trgovskega podjetja na debelo in drobno

NOVO MESTO

čestita vsem delovnim kolektivom k prazniku in obletnici priključitve svobodne Primorske k FLRJ. Pozdravljamo festival Primorskih brigad in njihov zbor na Okroglici. — Živela svobodna Primorska v novi Titovi Jugoslaviji!

KOLEKTIV

TRGOVSKEGA GROSISTICNEGA PODJETJA

„Tkanina“ Maribor

izroča k dnevu ustanovitve Primorskih brigad borbene pozdrave

Delovni kolektiv

TRGOVSKEGA PODJETJA

»PREHRANA«

Novo mesto

se pridružuje čestitkam k prazniku osvoboditve Slovenskega Primorja, ter pozdravlja udeležence in zbor Primorskih brigad na Okroglici ob njihovi deseti obletnici.

ŽIVELO SVOBODNO LJUDSTVO PRIMORSKE!

Ob priliki Vašega zgodovinskega praznika, ki je obenem tudi naš praznik ne moremo mimo tega, da se ne bi spomnili Vaše suženjske dobe v preteklosti, kakor tudi ogromnih žrtev za osvoboditev. Ta naš praznik bo prepričal vsakega, da se preteklost ne more nikoli več ponoviti, ampak, da vztrajamo skupno z ostalimi narodi naše domovine pri izgradnji naše boljše bodočnosti. **NAJ ŽIVI SVOBODNA PRIMORSKA V NOVI TITOVJI JUGOSLAVIJI!**

Delovni kolektiv

SGP „Pionir“ Novo mesto

Ob desetletnici priključitve Slov. Primorja in Istre k FLRJ pošilja

MESTNI LJUDSKI ODOR CELJE

borbene pozdrave vsem udeležencem proslave na Okroglici

Mestni komite ZK Mestni odbor SZDL Mestni odbor ZB CELJE

Vsem delovnim ljudem Slovenskega Primorja in Istre čestitamo k proslavi 10. obletnice priključitve Slovenskega Primorja in Istre k FLRJ

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR CELJE-OKOLICA

Pošiljamo borbene pozdrave vsem udeležencem veličastne proslave na Okroglici ob 10. obletnici ustanovitve Primorskih brigad

Vsemu delovnemu ljudstvu Primorske izroča kolektiv tovarne usnja „Konus“ borbene pozdrave ob desetletnici ustanovitve Primorskih brigad

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

»ROG« MARIBOR

ČESTITA K LJUDSKEMU PRAZNIKU VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU PRIMORSKE

Kolektiv tovarne usnja

„Konus“

Slovenske Konjice

Primorci! K Vašemu zgodovinskemu prazniku Vam iskreno čestitamo. V.š praznik je tudi naš praznik. Vaša sreča je tudi naša sreča, Vaše težave so tudi naše težave. Korakajmo smelo naprej s Titom v socializem!

KOLEKTIV „NOVOTEKS“ TERSTVNA TOVARNA NOVO MESTO

TRGOVSKO PODJETJE „MLEKOPROMET“ MURSKA SOBOTA

nudi odjemalcem vse mlečne izdelke po globoko znižanih cenah • Za cenj, naročila se priporoča kolektiv

Ob tej priliki pošiljamo prebivalstvu Primorske borbene pozdrave k dnevu ustanovitve Primorskih brigad

Praznik Primorske je tudi naš praznik! Niti v boju za svoje pravice, niti v boju za našo bodočnost nas ne more nihče razdružiti! Pozdravljamo naše brate ob praznovanju na Okroglici!

KOLEKTIV

Tovarne čevljev-MARIBOR

Primorci, mi praznujemo z vami! Med nas in vas nihče ne more več postaviti meja! Dvignili smo se k skupnemu upor in po zmagi bojujemo skupen boj za srečo naših narodov!

Naša moč se izraža v naši enotnosti! V skupnem pohodu v bodočnost, kakršno si io sami želimo, nas nihče ne more ločiti! Zato praznujemo z Vami!

KOLEKTIV

TOVARNE STROJIL-MAJŠPERK

Kolektiv trgovskega podjetja »DOMI« Maribor

DELAVCI IN USLUŽBENCI

GORIŠKIH OPEKARN * Bilje

iskreno čestitamo k 10. obletnici ustanovitve Primorskih brigad in 10. obletnici zgodovinskega sklepa AVNOJA ob priključitvi Istre in Slovenskega Primorja k Jugoslaviji. Zavedajoč se težke borbe in žrtev, ki so jih doprine-li naši hrabri borci obljublamo, da bomo dali vse od sebe za dokončno izgraditev naše socialistične domovine, da bomo budno čuvali vse v borbi pridobljene pravice ter s tem krepili borbo za mir v svetu. — SLAVA BORCEM, KI SO ŽRTOVALI ŽIVLJENJE ZA OSVOBODITEV SLOVENSKEGA PRIMORJA!

DELOVNI KOLEKTIV INDUSTRIJE ČEVLJEV NOVO MESTO

čestita vsem delovnim kolektivom in ljudstvu k zgodovinskemu prazniku osvoboditve Primorske in 10. obletnici ustanovitve Primorskih brigad. Naj živi svobodna Primorska!